

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1886. Andra Kammaren. N:o 50.

Lördagen den 1 Maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 24 nästlidne April.

§ 2.

Upplästes och lades till handlingarna följande

Protokoll vid sammanträde med de ledamöter af Riksdagens Andra Kammare, hvilka blifvit utsedde att jemte Herr Talmannen tillsätta Kammarens kanslipersonal och vaktbetjening, hållet den 1 Maj 1886.

S. D. Med anledning af en inom Kammarens vaktbetjeningspersonal genom Vaktmästaren A. P. Ericssons den 14 nästlidne April timade frånfälle uppkommen ledighet, hade sammanträde blifvit utsatt till klockan $\frac{1}{2}$ 11 f. m. denna dag för återbesättande af den sålunda lediga vaktmästarebeställningen; dervid Herrar Komiterade, efter genomgående af inkomna ansökningar, till vaktmästare hos Kammaren antogo Vaktbetjenten hos Kongl. Commersekollegium *Erik Gustaf Ohlsson*.

In fidem

A. E. J. Johansson.

§ 3.

Sedan Riksdagens båda Kamrar förehaft och godkänt de i Stats-Utskottets memorial N:is 55 och 56 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, deri Kamrarne fattat stridiga beslut, samt denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställes nu dessa omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nemligen:

1:sta omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 55).

Den, som vill, att Riksdagen, med anledning af Kongl. Maj:ts framställning samt Herr Stjernspetz' motion — under vilkor att här ifrågavarande kommersiella attachéer jemväl få till åliggande att till Kongl. Maj:t afgifva redogörelse öfver sin verksamhet och att denna

Gemensamma omröstningar. redogörelse genom Kongl. Maj:ts försorg delgifves Riksdagen och i öfrigt på lämpligt sätt offentliggöres — på extra stat för år 1887 under Tredje hufvudtiteln anvisar ett belopp af 20,000 kronor, att i mån af behof användas till anställande af kommersiella attachéer, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, hafva Kongl. Maj:ts i detta ämne gjorda framställning och ifrågavarande motion af Riksdagen afslagits.

Sedan voteringsmeddelarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmeddelarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 68 Ja och 128 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 58 Ja och 52 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 68 Ja och 128 Nej, sammanräkningen visar 126 Ja och 180 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 56, punkt. 1:o).

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, medgifver, det 1876 års Riksdags beslut angående löneroglering för professorer med flere tjänstemän vid Lunds universitet må så förstås, att den rätt till ängslott eller ersättning därför, som enligt hittills gällande ordning tillkommer innehafvare af vissa spanmålslöner, må af dem åtnjutas utan minskning i de fastställda aflöningsbeloppen, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedan voteringsmeddelarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmeddelarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 85 Ja och 115 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam- *Gemensamma omröstningar.*
 maren samtidigt anställd, hade utfallit med..... 90 Ja och 19 Nej, (Forts.)
 hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster
 eller..... 85 Ja och 115 Nej,
 sammanräkningen visar..... 175 Ja och 134 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

3:dje omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 56, punkt. 2:o).

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Herr P. Zimdahls motion, beslutar att, utan rubbning i öfrigt af nu gällande bestämmelser rörande vid småskolor anstälde lärares och lärarinnors aföning, staten skall från och med 1887 års början till dessa lärares och lärarinnors aföning bidraga med två tredjedelar af den kontanta aföningen intill ett lönebelopp af högst 300 kronor och för tillämpning af detta beslut från och med år 1887 höjer förslagsanslaget till lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor med 265,000 kronor, eller från 2,880,000 kronor till 3,145,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit ofvannämnda motion.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 174 Ja och 25 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-
 maren samtidigt anställd, hade utfallit med..... 52 Ja och 55 Nej,
 hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster
 eller..... 174 Ja och 25 Nej,
 sammanräkningen visar..... 226 Ja och 80 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

4:de omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 56, punkt. 3:o).

Den, som vill, att Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts framställning derom, att ene vaktmästarens vid Vitterhets-, Historie- och Antiqui-

Gemensamma tetsakademien lön måtte höjas till 900 kronor, eller med 300 kronor,
omröstningar. röstar
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Ja;

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen icke bifallit Kongl. Maj:ts berörda framställning.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 54 Ja och 139 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 73 Ja och 35 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster

eller..... 54 Ja och 139 Nej,

sammanräkningen visar 127 Ja och 174 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

5:te omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 56, punkt. 4:o).

Den, som vill, att Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts framställning derom att för inköp och insamling af naturalier vid riksmuseets afdelning för arkegoniater och fossila växter, till arbetsbiträden derstädes och till bestridande af ändra med arbetena vid afdelningen förenade utgifter, förhöjning i anslaget till materiel, till inköp af sällsynta föremål samt till vetenskapligt biträde vid samlingarnes ordnande måtte beviljas med 2,000 kronor, med den ändring, att anslagsförhöjningen anvisas på extra stat för år 1887, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen på extra stat för år 1887 anvisat ett belopp af 1,000 kronor såsom tillfällig förhöjning i naturhistoriska riksmuseets anslag till materielen, till inköp af sällsynta föremål samt till vetenskapligt biträde vid de naturhistoriska samlingarnes ordnande.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 53 Ja och 143 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-*Gemensamma omröstningar.*
maren samtidigt anstald, hade utfallit med..... 71 Ja och 28 Nej, (Forts.)
hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster
eller..... 53 Ja och 143 Nej,
sammanräkningen visar..... 124 Ja och 171 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

6:te omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 56, punkt. 6:o).

Den, som vill, att Riksdagen på extra stat för år 1887 anvisar ett anslag till Kongl. Maj:ts förfogande af 20,000 kronor, att användas till understöd åt sådana anstalter eller föreningar, som anordna föreläsningar för arbetsklassen, dock under följande vilkor:

att det understödsbelopp, som utgifves till hvarje anstalt eller förening, i allmänhet icke får öfverstiga 3,000 kronor för år räknadt; dock med rättighet för Kongl. Maj:t att, der särskilda förhållanden dertill föranleda, öka beloppet till högst 5,000 kronor;

att kommuner eller enskilde tillskjuta minst lika mycket som staten;

att anstaltens angelägenheter vårdas af en styrelse, som antager föreståndare och lärare;

att föreläsningarne ordnas regelbundet, visst antal timmar i veckan under fem till åtta månader och i väl afpassade kurser;

att anstalten förfogar öfver kunniga och dugliga, för denna undervisning lämpliga lärarekrafter samt tillräcklig och passande undervisningsmateriel;

att alla politiska och religiösa strider eller förhandlingar vid föreläsningar eller undervisningen blifva förbjudna; samt

att anstalten eller föreningen skall vara skyldig att underkasta sig de vilkor och kontroller, som i öfrigt af Kongl. Maj:t pröfvas nödiga eller lämpliga, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen till understöd åt sådana anstalter eller föreningar, som anordna föreläsningkurser för arbetsklassen, på extra stat för år 1887 anvisat ett belopp af 15,000 kronor, dock under följande vilkor:

att det understödsbelopp, som utgifves till hvarje anstalt eller förening, icke får öfverstiga 3,000 kronor för år räknadt;

att kommuner eller enskilde tillskjuta minst lika mycket som staten; att anstaltens angelägenheter vårdas af en styrelse, som antager föreståndare och lärare;

att föreläsningarne ordnas regelbundet, visst antal timmar i veckan under fem till åtta månader och i väl afpassade kurser;

Gemensamma omröstningar. att anstalten förfogar öfver kunniga och dugliga, för denna undervisning lämpliga lärarekrafter samt tillräcklig och passande undervisningsmateriel;

(Forts.)

att alla politiska och religiösa strider eller förhandlingar vid föreläsningarne eller undervisningen blifva förbjudna; samt

att anstalten eller föreningen skall vara skyldig att underkasta sig de vilkor och kontroller, som i öfrigt af Kongl. Maj:t pröfvas nödiga eller lämpliga.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 74 Ja och 125 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 76 Ja och 33 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster

eller 74 Ja och 125 Nej,

sammanräkningen visar 150 Ja och 158 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 4.

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken. Till afgörande förelåg Banko-Utskottets Utlåtande N:o 11, i anledning af väckta motioner om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.

I särskilda inom båda Kamrarne afgifna motioner (N:o 18 i Första Kammaren samt N:is 52, 59, 74, 77, 158, 166 och 173 inom Andra Kammaren) hade förslag väckts om inrättande af nya afdelningskontor af Riksbanken i följande städer, nemligen:

i *Karlstad*, af Herrar *Jonas Andersson* och *N. Nilsson* i Vran-gebol;

i *Mariestad*, af Herr *A. Johansson* i Löfåsen;

i *Hernösand*, af Herr *E. P. Jonsson* i Myre;

i *Sundsvall*, af Herr *C. M. Huss*;

i *Örebro*, af Herr *Folke Andersson*;

i *Kalmar*, af Herr *A. P. Danielson*

och i *Linköping*, af Herr *C. J. Jakobsson*.

Härförutom hade i en inom Andra Kammaren väckt motion, N:o 180, Herr *A. M. Gudmundson* föreslagit, »att uti en hvar af landshöfdingeresidensstäderna i de län, hvilka för närvarande äro i saknad af riksbankskontor, skola under loppet af de närmaste fem åren eller förr inrättas afdelningskontor af Riksbanken under enahanda vilkor och bestämmelser, som äro gällande för redan nu anordnade dylika bankkontor».

På anförda skäl hemställde emellertid Utskottet, att ofvan omför-^{Om inrättande} mällda motioner om inrättande af nya afdelningskontor af Riksbanken ^{af ytterligare} icke må vinna Riksdagens bifall. ^{afdelningskontor af Riksbanken.}

Emot denna Utskottets hemställan hade reservationer afgifvits:

af Herr *M. Dahn*, hvilken föreslagit, att Riksdagen måtte besluta inrättande af afdelningskontor för Riksbanken i Kalmar, Karlstad och Örebro under samma vilkor, som för öfriga afdelningskontor funnes bestämmt, och att åt bankofullmäktige lemnades att bestämma de nya afdelningskontorens områden;

af Herrar *A. Gumelius*, *A. Göransson*, *Joh. Johansson* i Stockholm och *Per Nilsson* i Råby, hvilka hemställt,

1) att Riksdagen måtte besluta inrättande af ytterligare två afdelningskontor af Riksbanken, att förläggas det ena i Örebro och det andra i Kalmar.

Under förutsättning af bifall, hade samma reservanter ytterligare, för tids vinnande och efter mönstret af föregående Riksdags beslut, i likartad fråga, föreslagit,

2) »att vid slutet af bankoreglementet må införas följande stadganden:

Riksdagen har, jemte ofvanstående reglemente, beslutit:

a) att i staden Örebro skall inrättas ett afdelningskontor af Riksbanken, hvilket skall omfatta Örebro län;

b) att i staden Kalmar likaledes skall inrättas ett sådant afdelningskontor, omfattande Kalmar län;

c) att det må ankomma på fullmäktige i Riksbanken att till dessa afdelningskontor för vexeldiskontering, utlåning och kassakreditvärelse anvisa de belopp, fullmäktige må finna lämpliga;

d) att fullmäktige tills vidare, och intill dess Riksdagen annorlunda besluter, må ej mindre bestämma, af huru stort antal ledamöter styrelsen för hvartera afdelningskontoret skall utgöras, än äfven utse dessa ledamöter, förordna om styrelsens verksamhet och sättet för denas utöfvande samt bestämma arfvoden för styrelsen äfvensom besluta om tjenstemännens antagande, göromål och aflöning samt i öfrigt vidtaga alla erforderliga åtgärder för kontorens öppnande, så fort ske kan», samt slutligen

3) »att Banko-Utskottet måtte få i uppdrag att, der så erfordras, besörja hänvisningar vid de delar i bankoreglementet, hvilka beröras af sistomfördä städganden»;

samt af Herrar *J. A. Sjö*, *A. M. Gudmundson* och *N. Nilsson* i Vrångebol, hvilka, jemte det de i öfrigt instämt i nästföregående reservation, ytterligare föreslagit, »att Riksdagen må besluta inrättande af afdelningskontor (ej blott i Örebro och Kalmar, utan äfven af ett sådant kontor) i Karlstad för Vermlands län, samt att de i punkt 2 af närtstående reservation framställda förslag till delar af bankoreglementet i samband härmed lämpligen ändras».

Sedan Utskottets hemställan blifvit uppläst, erhöil

Herr Johansson i Stockholm ordet och yttrade: För ögonblicket

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken. inskränker jag mig till att endast yrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till den af Herr Gumælius m. fl. afgifna reservation, och det i alla dess punkter, för så vidt Herr Talmannen anser ett sådant yrkande tillåtet.

(Forts.)

Häruti förenade sig Herr Göransson.

Vidare anförde:

Herr Dahn: Äfven jag har, i likhet med andra utskottsledamöter från denna Kammare, reserverat mig mot Utskottets beslut. Under sådant förhållande skulle jag visserligen kunna såsom den föregående talaren inskränka mig till att endast yrka bifall till min reservation, men jag skulle dock önska att till »klämman» få bifogad en mening, hvarigenom bankofullmäktige skulle få något friare händer än de för närvarande hafva.

Såsom herrarne se af min reservation, så har jag föreslagit, att bankofullmäktige skulle få bestämma de nya afdelningskontorens områden. Äfven anser jag, i likhet med hvad Herr Danielson i sin motion alternativt föreslagit, att, om Riksdagen i år beslutar inrättande af tre nya afdelningskontor, det vore lämpligt att bankofullmäktige finge rätt att bestämma, att, om de så funno för godt, den större lånerörelsen fortfarande bibehölles vid hufvudkontoret, och endast en mindre sådan rörelse finge lemnas åt dessa afdelningskontor. Derför hade jag tänkt mig »klämman» i min reservation böra hafva följande lydelse: »Att Riksdagen beslutar inrättande af afdelningskontor för Riksbanken i Kalmar, Karlstad och Örebro under samma vilkor, som för öfriga afdelningskontor finnes bestämdt; dock så, att det må ankomma på fullmäktige i Riksbanken att till dessa afdelningskontor för vexeldiskotering, utlåning och kassakreditivrörelse anvisa de belopp, som fullmäktige må finna lämpliga, och att åt fullmäktige lemnas att bestämma de nya afdelningskontorens områden».

Jag anhåller om proposition på detta mitt förslag.

Herr Jonsson i Myre: Herr Talman, mine herrar! Jag kan icke gilla Utskottets förslag, som helt kort afstyrkt alla motioner om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken. Detta afstyrkande grundar sig hufvudsakligen på bankofullmäktiges i ämnet afgifna utlåtande, och bankofullmäktige åter hafva såsom skäl för sitt afstyrkande anført, att Kongl. Maj:ts proposition angående ny banklag var att förvänta vid samma tid, som fullmäktiges ifrågavarande utlåtande afgafs.

Men ehuru denna proposition nu blifvit för Riksdagen framlagd, så kan jag icke finna, att Riksdagen bör anse sig förhindrad att hädanefter såsom hittills bestämma sig för inrättande af nya afdelningskontor, då Riksbankens ställning sådant medgifver.

Då innevarande års Riksdag redan beslutat Riksbankens förstärkande genom att lägga hela bankovinsten till dess grundfond, så anser jag Riksbankens ställning nu vara sådan, att dess penningrörelse bör utsträckas genom inrättande af ytterligare afdelningskontor.

Dessa nya afdelningskontor anser jag böra förläggas till residensstäderna i de län, som äro belägna längst bort från hufvudkontoret

och hvarest en större penningrörelse eger rum. Af alla de län, inom hvilka upprättande af afdelningskontor motionerats, är Vesternorrlands det län, som är beläget längst bort från hufvudkontoret, och till följd deraf är hufvudkontoret i högst obetydlig mån taget i anspråk af detta län. Med anledning häraf hafva de enskilda bankerna nästan uteslutande hela penningrörelsen inom detta län i sina händer. Derför synes det mig vara af största vigt att anlägga ett afdelningskontor af Riksbanken inom detta län, emedan detta icke i någon nämnvärd mån kan minska hufvudkontorets verksamhet, utan i stället utvidgar bankens verksamhet, hvilken i betraktande af den ort, hvarom här är fråga, skulle komma att medföra en icke ringa vinst.

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.
(Forts.)

Häremot kan väl någon invända, att de enskilda bankerna äro tillräckliga för penningrörelsens upprätthållande inom Vesternorrlands län. Detta är nog sant, men icke skördar Riksbanken någon vinst deraf och icke heller de af länets invånare, som icke hafva någon del i de enskilda bankbolagen. Jag tror att enskilda bankerna skola kunna uppehålla penningrörelsen i andra län också.

Mitt syfte med motionen har varit att Riksbankens verksamhet skulle utsträckas samt att den del af invånarne inom Vesternorrlands län, som är i behof af att anlita banker, skulle beredas tillfälle att vända sig till Riksbanken. Det är för öfrigt min öfvertygelse, att om ett Riksbankens afdelningskontor komme att upprättas i Hernösand, så skulle detsamma blifva mycket anlitat.

Flertalet reservanter har föreslagit trenne nya afdelningskontor, nemligen i Kalmar, Örebro och Karlstad. Men som, enligt hvad af reservanternas egen motivering framgår, både Örebro och Karlstad hafva en bekväm kommunikation med hufvudstaden, och således äro i tillfälle att hafva en liflig förbindelse med Riksbankens hufvudkontor, så anser jag att afdelningskontor, förlagda till dessa städer, kunna inverka på hufvudkontorets verksamhet. Reservanterna hafva äfven yrkat på att afdelningskontoren skulle förläggas i städer och hvad tvenne län beträffar i dessa läns större handelsstäder. Men då detta synes mig vara att gynna städerna utan att i någon mån tillgodose landsbygden med hvad densamma kan behöfva i detta äfseende, så anser jag att dylika afdelningskontor böra förläggas på någon så centralt belägen plats, att äfven invånarne på landet och jordbrukarne må beredas tillfälle att hafva någon nytta af dessa afdelningskontor.

Bland annat, som reservanterna anfört, är det, att Norrland, som redan har tvenne afdelningskontor, icke kan med skäl nu gifvas ytterligare ett. Men som de två kontor, hvilka nu finnas i Östersund och Luleå, icke äro till den ringaste nytta för Vesternorrlands län, hvilket hör till hufvudkontoret, så är detta skäl icke af någon betydelse. Blifver deremot ett afdelningskontor förlagdt i Hernösand, så kan hela länet hafva mycken nytta deraf, när detta kontor då kommer att ligga i den centralaste punkt inom länet, emedan den efter de olika vattendragen i ådalarne boende befolkningen har sina utfartsvägar ner emot kusten, som leder till Hernösand. Utom att vidröra att bankofullmäktige redan år 1884 förordat afdelningskontor i Vesternorrlands län finnas många skäl i öfrigt, som kunde anföras för ett afdelningskontor i Hernösand för detta län. Men jag anser det öfverflödigt att upprepa hvad

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken. som vid flere föregående tillfällen förut blifvit sagdt, utan åberopar dels hvad i motionen anförts och dels hvad jag under diskussionen om afdelningskontoren så väl år 1882 som förlidet år anförde.

(Forts.) Herr Talman! Jag anhåller om afslag å Utskottets förslag i hvad det afser afslag å min motion N:o 59 om inrättande af ett Riksbankens afdelningskontor i Hernösand för Vesternorrlands län och bifall till denna min ifrågavarande motion, der jag föreslår: »att Riksdagen måtte besluta inrättande af ett Riksbankens afdelningskontor i Hernösand för Vesternorrlands län under de vilkor och bestämmelser, som gälla för de förut inrättade afdelningskontoren».

Herr Sjö: Såsom herrarne allt för väl hafva sig bekant från föregående riksdagar, har jag visat mig vara en varn vän af Riksbankens utvidgning, så att den skulle kunna vinna stadga och förtroende. Detta mål tror jag bäst skulle ernås, om vi finge en enda sedelutgifvande bank, nemligen Riksbanken, och denna så förstärkt och ordnad, att den kunde öppna afdelningskontor i samtliga landets residensstäder, hvarigenom Riksbanken bättre än nu skulle komma i tillfälle att, genom län, som den lemnar billigare och bättre än de enskilda bankerna, befrämja handel och affärsrörelse samt en bättre spridning inom landet af lagligt betalningsmedel och en bättre användning af Riksbankens lånetillgångar.

Om vårt banksystem skall, på sätt mig synes vara rätt, gå i den riktning, jag här omnämmt eller annorledes omordnas, är det tydligt, att en utvidgning af Riksbanken bör ske genom inrättande af flere afdelningskontor. Att vi äro i tillfälle att göra detta nu, derom är jag förvissad, och jag kan såsom stöd för denna min åsigt anföra det af bankofullmäktiges ordförande vid 1884 års riksdag framlagda förslag, hvari han föreslog inrättande af 6 afdelningskontor under åren 1885, 1886 och 1887, och vi hafva sedan den tiden icke fått mer än ett enda, oaktadt Riksdagen är efter år medgifvit, att största delen af bankovinsten skulle få behållas af Riksbanken, och i år öfverlemnad hela vinsten samt förlidet år, ehuru ej just någon egentlig förstärkning derigenom skett, dock från reservfonden öfverflyttat och höjt grundfonden med 5,000,000 kronor.

Alltså och med stöd af de i reservationen uttalade åsikter, tror jag, att man redan nu tryggt kan bifalla reservanternes förslag att i år få afdelningskontor i Örebro, Kalmar och Karlstad. Jag skulle visserligen vilja vidare motivera behofvet och nyttan häraf, men då jag ej gerna kan hafva något annat i sak att andraga, än hvad i reservationen är angifvet, och jag antager att herrarne genomläst densamma, skall jag ej besvära med att återgifva något deraf.

Tydligt och klart är, att der Riksbanken förlägger afdelningskontor, komma de att till stor del i dessa orter upptaga de inkomster, de enskilda bankerna der förut haft, samt befolkningen inom länedistriktet komma i åtnjutande af alla de fördelar, som Riksbanken lemnar billigare och bättre än de enskilda bankerna.

Det är med anledning af hvad jag sålunda anført, som jag tager mig friheten yrka bifall till den af mig vid betänkandet bifogade reservation.

Herr Nilsson i Vrångebol: Jag ber få förena mig i det af Herr Dahn framställda yrkande med afseende på Banko-Utskottets föreliggande betänkande, och att Riksdagen sålunda måtte besluta inrättande af Riksbankens afdelningskontor i Karlstad, Örebro och Kalmar.

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.

(Forts.)

Herr Ekman: Då genom inrättande af Riksbankens afdelningskontor i landsortsstäderna utan tvifvel låneräntan bör kunna nedsättas till förmån för såväl industrien som landtbruket; då erfarenheten visat, att Riksbanken kan, utan fara för sin egen existens, inrätta dylika afdelningskontor; då vidare Riksdagen i år förstärkt Riksbankens tillgångar genom bankovinstens reserverande för densamma — ett beslut, som torde komma att upprepas kommande år — och då vidare och slutligen städerna Kalmar, Örebro och Karlstad onekligen äro de, som i främsta rummet böra komma i åtanke med dylika afdelningskontor, anhåller jag, Herr Talman, om bifall till Herr Gumælii reservation med tillägg i första momentet af »Karlstad», så att detta första moment skulle få följande lydelse: »att Riksdagen måtte besluta inrättandet af ytterligare tre afdelningskontor af Riksbanken, att förläggas i Kalmar, Örebro och Karlstad».

Det öfriga af reservationen torde bibehållas, med den förändring insättandet af ordet »Karlstad» kan föranleda.

Mitt yrkande blifver alltså:

1) att Riksdagen måtte besluta inrättande af ytterligare tre afdelningskontor af Riksbanken att förläggas i Karlstad, Örebro och Kalmar;

2) att vid slutet af bankoreglementet må införas följande stadganden:

Riksdagen har, jemte ofvanstående reglemente, beslutit:

a) att i staden Karlstad skall inrättas ett afdelningskontor af Riksbanken, hvilket skall omfatta Vermlands län;

b) att i staden Örebro skall inrättas ett afdelningskontor af Riksbanken, hvilket skall omfatta Örebro län;

c) att i staden Kalmar likaledes skall inrättas ett sådant afdelningskontor, omfattande Kalmar län;

d) att det må ankomma på fullmäktige i Riksbanken att till dessa afdelningskontor, för vexeldiskontering, utlåning och kassakreditivrörelse anvisa de belopp, fullmäktige må finna lämpliga;

e) att fullmäktige tills vidare, och intill dess Riksdagen annorlunda besluter, må ej mindre bestämma, af huru stort antal ledamöter styrelsen för hvardera afdelningskontoret skall utgöras, än äfven utse dessa ledamöter, förordna om styrelsens verksamhet och sättet för dennas utförfvande samt bestämma arfvoden för styrelsen äfvensom besluta om tjenstemännens antagande, göromål och aflöning samt i öfrigt vidtaga alla erforderliga åtgärder för kontorens öppnande, så fort ske kan.

Slutligen hemställes:

3) att Banko-Utskottet måtte få i uppdrag att, der så erfordras, besörja hänvisningar vid de delar i bankoreglementet, hvilka beröras af sist omnämnda stadganden.

Herr *Sahlström* instämde med Herr Ekman.

Om inrättande
af ytterligare
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.
(Forts.)

Herr Danielson: Jag kan icke annat än på det varmaste hem-
bära reservanternas min tacksamhet för det understöd, de lemnat dels
min, dels ock öfriga motionerna i den nu föreliggande frågan. Jag
skall dock icke upptaga Kammarens tid länge, ty jag antager, att en
ganska stor mängd voteringar förestå, då jag nemligen föreställer mig,
att Herr Talmannen kommer att framställa särskild proposition på in-
rättande af hvarje utaf de föreslagna afdelningskontoren med de vilkor,
som dervid kunna förekomma; och under förutsättning, att så kommer
att ske, tager jag mig friheten framställa förslag om inrättandet af ett
Riksbankens afdelningskontor i Kalmar.

Såsom herrarne finna af det första alternativet i min motion, har
jag, med ledning af hvad bankofullmäktige för ett par år sedan uttalade,
framhållit önskvärdheten deraf, att hufvudkontoret hade den större lånerörelsen i sin hand, d. v. s. att de större affärsmännen och industriidkarne skulle få för erhållande af lån anlita hufvudkontoret, men att de mindre skulle utslutande få hålla sig till afdelningskontoren. Detta föreställer jag mig vara ganska riktigt, och jag har talat med personer, som äro vida mera hemma i bankaffärer än jag, och desse hafva sagt, att en sådan inskränkning i afdelningskontorens verksamhet skulle betydligt underlätta hufvudkontorets verksamhet och stärka dess tillgångar för understödande af den stora rörelsen. Med anledning af dessa förhållanden och då jag tror, att afdelningskontoren i orterna tills vidare kunna hafva nog af den mindre lånerörelsen, yrkar jag bifall till reservanternas förslag. Jag kommer således att rösta för alla tre afdelningskontoren, hvarom här är fråga. Men om proposition framställs på bifall till inrättande af hvarje kontor särskildt, skall jag be att få framställa följande yrkande:

att Riksdagen måtte besluta inrättande af ett Riksbankens afdelningskontor i Kalmar för det område af Kalmar län, som bankofullmäktige finna lämpligt och under de vilkor och bestämmelser i afseende på lånerörelsen, som kunna af Riksbankens fullmäktige bestämmas, men i öfrigt på enahanda grunder och bestämmelser, som gälla för öfriga Riksbankens afdelningskontor;

och i sammanhang dermed yrka bifall till det i Herr Gumælii reservation, under punkten 2 litt. D, upptagna förslag:

att fullmäktige tills vidare, och intill dess Riksdagen annorlunda besluter, må ej mindre bestämma, af huru stort antal ledamöter styrelsen för hvarterda afdelningskontoret skall utgöras, än äfven utse desse ledamöter, förordna om styrelsens verksamhet och sättet för dennas utöfvande samt bestämma arvoden för styrelsen äfvensom besluta om tjänstemännens antagande, göromål och aflöning samt i öfrigt vidtaga alla erforderliga åtgärder för kontorens öppnande, så fort ske kan.

Hvad vidare beträffar punkten 3 i samma reservation antager jag, att derom kommer ett särskildt yrkande att framställas, vare sig Kamraren bifaller endast mitt förslag eller äfven de öfriga motionärernas förslag.

Hvarför jag vill, att bankofullmäktige borde få bestämma området för det blifvande afdelningskontorets i Kalmar verksamhet är, att man kan säga, att Norra Tjust kan hafva närmare förbindelse med ett blifvande afdelningskontor i Linköping eller för närvarande med hufvud-

kontoret. Och för att tillmötesgå några representanter för detta område har jag trott mig böra framställa detta yrkande, att fullmäktige må få bestämma området för afdelningskontorets i Kalmar verksamhet. Detta är dessutom ingenting nytt, ty Fullmäktige hafva redan bestämt andra afdelningskontors verksamhetsområden på det sätt, att de tagit delar af vissa län och lagt till andra. Så är förhållandet t. ex. med Skaraborgs län och äfven på andra orter.

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.
(Forts.)

Jag anhåller om proposition på mitt nu framställda yrkande.

Herr Friherre Fock: Då jag innehar förtroendet att vara Fullmäktig i Riksbanken, torde det vara min pligt att i förevarande för banken viktiga fråga yttra några ord. Jag har förut yttrat mig i likartade frågor, och jag står kvar på samma ståndpunkt, som jag förut i detta fall intagit, och den innehålles helt kort i den åsigt, att Riksbankens afdelningskontor i den form, hvori de nu arbeta, d. v. s. omfattande nära nog hela den rörelse, som hufvudkontoret utvecklar, alltför mycket splittra Riksbankens krafter, och detta naturligtvis mera i samma mån antalet ökas.

Jag skall till stöd för detta mitt påstående anföra några få siffror. De två äldsta och största afdelningskontoren af Riksbanken, i Göteborg och Malmö, hafva i närvarande stund fått sig anvisade länemedel af 22,850,000 kronor, således nära 23 millioner endast till dessa tvne afdelningskontor. I afseende på de öfriga fem afdelningskontoren, de uti Visby, Luleå, Östersund, Vexjö och Jönköping, som äro nyare och mindre, visar sig, att dessa fått anvisade tillsammans 11,605,000 kronor. Detta gör, såsom herrarne behagade finna, för alla afdelningskontoren tillsammans 34,455,000 kronor. Jag skall nu endast jmföra dessa summor med folkmängderna inom de olika länedistrikten. Göteborgs- och Malmökontorens länedistrikt hafva tillsammans en folkmängd af nära 1½ million, och fördelar jag det låneförlag, som är anvisadt för dessa kontor, på denna folkmängd, erhålles omkring 15½ kronor på hvarje invånare inom nämnda distrikt. Går jag till de små kontoren, hafva deras områden en folkmängd af nära 900,000, och fördelar jag de belopp, som anvisats åt dem, på samma sätt, blir det något öfver 13 kronor på hvarje invånare. Nu är att märka, att några af dessa afdelningskontor äro helt nya och visa en rask utveckling med deraf beroende allt mer och mer ökadt behof af penningar. Jag skall såsom exempel härpå anföra, att det nya afdelningskontoret i Jönköping, som öppnades för ett halft år sedan, fick först ett förskott af ½ million, hvilket icke var så litet för en folkmängd af endast 250,000 personer, men det har redan varit i behof af ytterligare 400,000 kronor. Kontoret i Luleå, som har ett så kalladt fast förlag af en och en half million, har kräft en förstärkning af öfver en half million; kontoret i Vexjö, som har 2 millioner kronor i fast förlag, har behöft en förstärkning af 1,350,000 kronor; kontoret i Visby, med 1 million kronor fast förlag, har ytterligare fått 270,000 kronor, o. s. v. Slår man tillsammans alla afdelningskontorens verksamhetsområden, finner man, att de hafva en folkmängd af 2,360,000 och ett låneförskott af, såsom förut är sagdt, 34,455,000 kronor, d. v. s. omkring 14½ kronor på hvarje individ. Tager jag nu hela det öfriga landet, som utgör hufvudkontorets länedistrikt, så

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken. (Forts.)

har detta 2,300,000 invånare, och om jag utgår från reservanternes egna uppgifter rörande de medel, som äro anvisade för utlåning eller 64 $\frac{3}{4}$ millioner kronor, befinnes det, att för det stora område, som ligger under hufvudkontoret, qvarstår icke mera än omkring 13 kronor per individ. Fortgår man på detta sätt och slutligen uppnår det åstundade idealet af ett afdelningskontor i hvarje län, så skulle Riksbankens lånetillgångar komma att sprängas nära nog efter hvarje distrikts folk-mängd, och hufvudkontoret då icke hafva mycket qvar för att möta tillfälliga tider af svårare förlägenhet och för att kunna rätt fylla ett af sina viktigaste uppgifter, nemligen att uppehålla myntvärdet.

Man skall nu måhända säga, att Riksdagen hvarje gång ett nytt afdelningskontor inrättas bemyndigar bankofullmäktige att bestämma, huru stort låneförskott detta afdelningskontor skall få och att fullmäktige sålunda kunna inskränka förskotten. Jag skall försöka göra klart, hvarför fullmäktige verkligen icke gerna kunna vägra förstärkningar, så länge lånemedel finnas qvar. I och med detsamma nemligen ett afdelningskontor inrättas, bestämes för detta ett visst distrikt. Detta distrikt är äfven i och med detsamma afstängdt från hufvudkontoret, så att en invånare inom distriktet icke kan i hufvudkontoret erhålla låneförsträckning, med undantag af sådana mot realsäkerhet. För all annan lånerörelse äro distriktets invånare afstängda från hufvudkontoret. Jag skall söka visa följden häraf med ett exempel. En person inom t. ex. Jönköpings län, boende på gränsen af Östergötland, söker vid Jönköpingskontoret ett lån — till hufvudkontoret får han icke gå. Om fullmäktige då icke lemnat tillräckligt förskott till afdelningskontoret, aflås låneansökan eller den lånesökande får vänta. Hans granne, som bor kan hända $\frac{1}{4}$ mil derifrån, men inom Östergötlands län, söker lika stort lån, men hos hufvudkontoret, och han får det beviljad, så länge hufvudkontoret har medel. Det är denna omständighet, som gör, att fullmäktige, enligt min åsigt, billigtvis icke kunna vägra afdelningskontorens förstärkningar, så länge medel finnas qvar, och det är därför under närvarande bestämmelser en nödvändig följd, att Riksbankens fonder skola, på sätt jag nu antydt, fördelas. Det är också därför och hufvudsakligen därför, som jag anser mig böra varna mot ökandet af antalet af dessa kontor.

Mine herrar! Jag är icke så pessimistisk, att jag tror, att Riksbankens ställning äfventyras derigenom, att ännu något afdelningskontor skulle anordnas, men hvad jag varnar för är en fortgång på detta system, att inrätta riksbankskontor med fullkomligt samma befogenhet i alla hänseenden som de nuvarande. Jag tror icke heller, att i något annat land en större centralbank upprättar filialer med samma verksamhet som hufvudkontoret, utan detta är med inskränkta befogenhet.

Då jag talar om en sådan inskränkning, är det min skyldighet att säga hvad jag menar dermed. I den så förtjenstfulla och omständliga reservationen uttalas, att »hufvudkontorets arbetsfält är mycket stort och måste taga i anspråk mer än mänsklig kraft för att från en punkt skötas med tillräcklig lokal-, person- och affärskänedom». Jag instämmer i denna sats till en del, men icke i dess helhet. Om det gäller den mindre affärsrörelsen, afbetalningslånen, den mindre

vexl rörelsen, i allmänhet den mindre lånerörelsen inom distriktet, så om inrättande hafva reservanternas efter min uppfattning rätt. Fullmäktige i Riksbanken kunna icke lika väl som en styrelse i Örebro eller Karlstad bedöma erbjudna säkerheter för inom Örebro eller Vermlands län sökta afbetalningslån eller andra mindre försträckningar. *af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.*

(Forts.)

Men ett helt annat förhållande eger rum med den stora affärsverksamheten. Jag nämnde Örebro och Karlstad och jag skall fortsätta bilden. De föreslagna afdelningskontoren derstädes skulle inom sina distrikt komma att omfatta ganska stora etablissemang — jernbruk, sågverk m. m. Då innehafvarne af dessa sälja sina jern- och trävaror, gå de vanligen öfver Stockholm eller Göteborg, derifrån varorna utskeppas. Innehafvarne af verken utställa då vaxlar, som exporthusen acceptera, och med dessa vaxlar skulle utställarne komma till afdelningskontoren. Afdelningskontorens styrelser känna att personen i fråga är ganska bra, möjligen också att det eller det huset i Göteborg eller Stockholm, som accepterat, är godt. Men dylika vaxlar komma från olika trakter, från Nerike, från Vermland, från Östergötland o. s. v. och äro möjligen accepterade af samma exportfirma; och inträffar nu en katastrof, så händer, att denna firma har hos Riksbanken liggande accepter till belopp, hvarom icke något afdelningskontor haft aning.

Helt annat blir förhållandet, om den stora affärsrörelsen ligger i bankofullmäktiges händer. Bankofullmäktige böra, om de äro vuxna sin plats, hafva kännedom om de stora affärsfirmorna, hvilkas verksamhet dessutom vanligen äfven sträcker sig utom landets gränser. Naturligtvis gäller hvad här blifvit yttradt ej blott vaxlar, utan hela den större lånerörelsen. Det är detta jag har menat med mitt yttrande, att den större rörelsen borde ligga i fullmäktiges händer.

Inskränktes deremot afdelningskontorens verksamhet till den mindre rörelsen, föreställer jag mig att *dylika* kontor skulle så småningom och i rikare mån än hittills utspridas och gagna. Med denna uppfattning var det icke utan glädje, jag i en af motionerna sett denna tanke uttalad, som för öfrigt icke är ny, utan af bankofullmäktiges majoritet för två år sedan framhållen. Afdelningskontor med denna mindre verksamhet skulle lika väl som de förut inrättade uppfylla *det* ändamål, som här synes vara det närmaste intresset, utan att dock medföra den pressning på Riksbankens hufvudkontor, som de under sin nuvarande form måste utöfva.

Jag sade att det var med glädje, jag fann denna tanke upptagen i motionen, och därför var jag också för min del tveksam om att instämma i fråga om bankofullmäktiges afstyrkande. Jag gjorde det dock förnämligast i afvaktan på det förväntade stora förslaget till hela bankverksamhetens ordnande inom landet. Då jag icke sedermera varit i tillfälle att uttala min sympati för förslag i ifrågavarande riktning, har jag här velat uttala densamma. Huruvida åter Riksdagen redan nu anser sig beredd att besluta om något dylikt mindre kontors inrättande kan jag naturligtvis ej yttra mig om; men tror dock att detta vore en försigtigare åtgärd än att framtvinga ett eller flera kontor af det äldre slaget.

Herr Nilsson i Kägglå: Jag är af den åsigt, att det bör finnas

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken. afdelningskontor öfverallt, der lånerörelsens omfång visat att dylika kontor äro af nöden, och det är således klart, att jag icke kan vara nöjd med Utskottets förslag.

Hvad nu särskildt angår det ifrågakända afdelningskontoret i Kalmar, så är behovet deraf nog synnerligt kämbart med afseende på den stora utsträckning, Kalmar län har — 40 mil från norr till söder. Men detta gör ock, att från den nordligaste delen af länet afståndet till Kalmar är mycket längre än till Stockholm. Skulle därför lånerörelsen i länets norra del förläggas till södra delen deraf, hvilket blefve en naturlig följd af inrättandet utaf ett afdelningskontor i Kalmar, komme det att väcka starkt missnöje bland befolkningen i norra delen af länet. Men vill man gå in på att, som min vän Danielson föreslagit, skilja Kalmar läns norra landstingsområde från södra landstingsområdet och bibehålla det först nämnda vid hufvudkontoret, intilldess man fått ett lånekontor i Linköping, då är jag nöjd med att man anordnar ett särskildt afdelningskontor i Kalmar, afsedt för befolkningens lånebehof i den sydliga delen af länet.

Jag kommer således att rösta för upprättandet af ett afdelningskontor i Kalmar, men endast på det vilkor, jag nu tagit mig friheten angifva.

I detta yttrande instämde Herr *Carlsson* i Fågelhem.

Herr *Gumælius*: Länge skall jag icke uppehålla Kammaren, enär jag egentligen kan inskränka mig till att hänvisa till den jemväl af mig undertecknade reservation, hvars antagande flere talare här påyrkat, och hvori vi reservanter efter bästa förstånd sökt framlägga skälen för vår uppfattning och våra förslag. Jag ber derutöfver att blott få säga några få ord med anledning af ett par yttranden, som blifvit fälda.

Till en början vill jag säga, att, så vidt jag rätt hörde bankofullmäktiges vice deputerades nyss hafda yttrande, jag i sak nästan fullkomligt kan instämma deri; och har han möjligtvis ansett, att någon skiljaktighet skulle förefinnas mellan reservanternas och hans mening rörande afdelningskontorens lämpliga skötsel, så torde detta bero på ett förbiseende från hans sida. Reservanterna hafva icke underskattat det förslag om skiljande mellan den större och den mindre bankrörelsen, hvilket för ett par år sedan afgafs af bankofullmäktige och nu änyo framkommit i en motion af Herr *Danielson*. Tvärtom har detta förslag tagits i betraktande af reservationens författare, och detta har äfven fått sitt uttryck i deras yrkande. I andra punkten af reservationen hafva vi nemligen, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad Riksdagen i fjor beslutade i ett likartadt fall (rörande Jönköpingskontoret), föreslagit intagandet af åtskilliga nya bestämmelser i bankoreglementet, endast med uteslutande af den, som begränsar afdelningskontors verksamhet derhän, att det är »afsedt för enahanda slags rörelse, som i Riksbankens öfriga afdelningskontor drifves». Denna utstrykning i sammanhang med vårt längre ned i samma punkt föreslagna stadgande, att fullmäktige tills vidare skulle ega att »förordna om styrelsens verksamhet och sättet för dennas utöfvande» syftar ju

påtagligen just derhän, att, derest vårt förslag af Riksdagen antages, Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken. (Forts.)

fullmäktige skulle, till fördel för bankens skötsel, erhålla friare händer än hittills att arbeta efter egen pröfning, men just därför hafva vi icke funnit det vara välbeträkt att gå öfver till motsatsen mot det nuvarande och rent af i bankoreglementet utsätta, att det eller det kontoret skulle få befatta sig endast med den mindre rörelsen i sin ort och icke med den större rörelsen. Det är svårt att uppdraga gränsen mellan den större och den mindre rörelsen; och därför bör åt fullmäktige öfverlemnas pröfningsrätten i afseende på rörelsens omfång, likasom de ock böra ega att, härutinnan som i annat, utfärda vederbörlig instruktion och tillfälliga föreskrifter för afdelningskontoren, alla och hvarje särskildt.

Det är ur den synpunkten, som dessa ändringar föreslagits af reservanterne. Vi hafva tänkt oss, att, om bankofullmäktige icke vore bundna vare sig i den ena eller andra riktningen, de skulle kunna mer än för närvarande är fallet i större och viktigare detaljer samverka med de särskilda afdelningskontoren, som ju hafva lättare att, hvart i sin ort, kontrollera större låntagares ställning, än fullmäktige kunna göra, och vid behandlingen af större affärer finge man, då mera skyndsambet vore af nöden, begagna sig af telegrafen, vare sig att afdelningskontorets mening bör inhemtas eller att det skall af fullmäktige bemyndigas direkt utlemna något större lån. Herr vice deputeraden framhöll ett par län med behof af större lån, än normala afdelningskontorsfonder tillåta att utlemna; men jag föreställer mig, att, om Riksbanken hade redan för ett tiotal år sedan haft afdelningskontor inom de antydda länen, så hade kanske vissa större affärer, om hvilka Riksdagen fått en obehaglig insigt, antingen alls icke kommit till stånd eller torde de hafva fått en annan, mindre ledsam utgång i följd af den undersökning och pröfning samt de yttranden, hvilka måste anses hafva ålegat en af bankofullmäktige tillsatt, ansvarsskyldig bankstyrelse i orten. Just vid sådana större affärer måste det vara till gagn, att det i de respektive orterna finnes afdelningar af riksbanksstyrelsen, vare sig att sådana stora lån kunna direkt utlemnas från afdelningskontoren eller af dem förmedlas mellan orterna och centralbanken. Visserligen har bankstyrelsen redan nu ombud i orterna, af hvilka de kunna erhålla underrättelser. Dessa ombud äro ofta vederbörande landshöfdingeembete, ofta domare. Men de, som kanske äro utmärkta på sitt egentliga område, äro icke alltid fullt lämplige att bedöma affärernas kraf och de större lånesökandenas förmåga att uppfylla sina förbindelser. Ur denna synpunkt skulle jag vilja på det allvarligaste tillråda, att vi lossa på de band, som finnas, och icke lägga på några nya, utan lemna åt bankofullmäktige full frihet att sköta saken — med den större ansvarighet, som måste följa med en större frihet, — men då har man också bättre utsigt till att erhålla ett godt resultat.

Med dessa ord har jag äfven besvarat ett yttrande af en reservant, Herr Dahn, som gjort förslag om tillägg i bankoreglementet. Jag tror icke att, då här föreliggande åtskilliga förslag om vilkoren för afdelningskontorens verksamhet, det är skäl eller rätt möjligt att på rak arm afgöra sådana frågor i ett plenum. Det är en ömtalig sak, som fordrar nödig beredning. Det kan väl vara, att förslag framstälts i nära

Om inrättande
af ytterligare
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.
(Forts.)

öfverensstämmelse med hvad Kammaren förut, efter bankofullmäktiges yttrande och Banko-Utskottets pröfning, beslutit, men då deri kunna erfordras nödiga ändringar, skall jag hos Herr Talmannen anhålla att, på samma gång jag yrkar bifall till inrättande af afdelningskontor i Örebro och Kalmar, deremot punkterna 2 och 3 i min med fleres reservation måtte, sedan det blifvit bestämdt hvilka afdelningskontor Kammaren vill inrätta, återförvisas till Utskottet, på det att Utskottet skall kunna taga i ompröfning dessa olika förslag, som här framkommit, och se till i hvilken mån det kan vara lämpligt att sätta in eller icke sätta in dem i bankoreglementet och i hvilken form detta skall ske.

Jag får slutligen säga att, då jag icke vågat vara med om förslaget att inrätta tre afdelningskontor, anledningen dertill icke varit den att jag ansett dem skola trycka för tungt på Riksbanken. Vi hafva nyss hört en af fullmäktige i Riksbanken med sin stora erfarenhet yttra, att han icke trodde att det skulle innebära någon fara för Riksbanken, om ett eller annat afdelningskontor nu inrättades. Men jag tror att de många, som äro rädda för en allt för stor utsträckning af Riksbankens rörelse, skulle hysa större betänkligheter mot inrättandet af tre afdelningskontor än mot inrättandet af endast två. Att tre afdelningskontor kunna inrättas utan olägenhet för Riksbanken, tager jag för alldeles gifvet. Jag tror, att de siffror, som förekomma i reservationen angående stegringen af Riksbankens kapital under just de 15 år, då vi inrättat hälften af de nuvarande afdelningskontoren, visa att banken nått en sådan ställning, att den med trygghet kan vidga sin rörelse. Men jag vågar icke göra yrkande på tre nya kontor för att icke allt för mycket afskräcka dem, som helst icke vilja hafva något, möjligen ett, allra högst två. Jag tror att, om man vill vinna något, vi icke böra begära för mycket och icke splittra oss, utan låta i någon mån den ena eller andra detaljen få vika.

Jag vill hoppas att de många medlemmar af Riksdagen, som framhållit fördelen af att afdelningskontor från de enskilda bankerna förldes i de olika orterna, nu, då det gäller att inrätta afdelningskontor af Riksbanken, skola visa sig lifvade af samma åsigt och sålunda vilja gynna särskilda orter äfven med afdelningskontor af Riksbanken.

Med Herr Gumælius instämde Herrar Nilsson i Råby, Larsson i Löa och Odell.

Herr Huss, C. M.: Då jag vid innevarande riksdag å nyo väckte motion om ett riksbanksafdelningskontors förläggande till Sundsvall, ansåg jag mig dertill hafva goda skäl på grund af den stora affärsrörelsen i Sundsvall och orten deromkring, hvilken torde kunna icke allenast mäta sig med utan äfven öfverträffa de städers affärsrörelse, hvilka af reservanterne nu blifvit föreslagna att erhålla afdelningskontor, och jag hyste äfven god förhoppning om framgång för denna min motion, då jag hade att återropa mig på förlidet års Banko-Utskott, hvilket då i detta afseende föreslog Jönköping och Sundsvall. Då nu Jönköping i fjol erhöll afdelningskontor, tänkte jag att turen skulle komma härnäst till Sundsvall. — I år har deremot Utskottet kommit till det resultat

att afstyrka bifall till alla förslag om ytterligare afdelningskontors
 enläggande, hvaremot reservanterne, alla från denna Kammare, på
 anförda skäl föreslagit Kalmar, Örebro och Karlstad. Det är ej min
 mening att härför klandra reservanterne, utan jag vill endast inskränka
 mig till att beklaga att Sundsvall nu ej blifvit ihågkommet, ej heller
 anser jag det vara skäl att från min sida söka bevisa fördelen af att
 få ett afdelningskontor af Riksbanken i Sundsvall. Jag antager att
 det bör anses tydligt och klart, att ett afdelningskontor uti en så stor
 affärsstad som Sundsvall skall vara till mycket gagn och äfven bära
 sig bra och sålunda äfven vara till fördel för Riksbanken.

*Om inrättande
 af ytterligare
 afdelnings-
 kontor af
 Riksbanken.
 (Forts.)*

Jag skall dock bedja att till förmån för Sundsvall få anföra något
 af de yttranden, som vid behandlingen af denna fråga afgafs uti denna
 Kammare förlidet år. En ärad ledamot af Banko-Utskottet yttrade
 då angående Jönköping och Sundsvall följande: »I Jönköping råder
 liflig handels- och affärsrörelse. Många industriella anläggningar finnas,
 bland hvilka jag erinrar om tändsticksfabriken, Munksjö pappersbruk,
 åtskilliga mekaniska verkstäder, Husqvarna gevärs- och symaskinsfabrik
 m. fl. På samma sätt är det i Sundsvall. Der finnas många indu-
 striella anläggningar och en mycket liflig handelsrörelse, och jag tror
 icke jag säger för mycket, då jag påstår, att der finnas de största trä-
 varufirmorna inom landet, samt då härtill kommer, att landtbefolkning-
 en omkring dessa städer likasom stadsbefolkningen är idog och arbetsam
 och gerna behöfver billigare lån för sina företag, än de i enskilda ban-
 kerna kunna erhålla, har detta varit en tillräcklig anledning för mig
 att inom Utskottet föredraga tillstyrkandet af ett Riksbankens afdel-
 ningskontor i Sundsvall framför ett sådant i Hernösand. Det kan
 hända att den siste talaren hade rätt, då han yttrade, att man bör
 inrätta afdelningskontor i residensstäderna framför affärsstäderna, men
 nog måste man väl äfven se till, att affärerna blifva hjälpta i den ena
 staden så väl som i den andra, och således bör man icke föredraga
 just residensstäderna.» En annan ledamot af förlidet års Banko-Utskott,
 som då var ledamot af denna Kammare, men nu tillhör Första Kam-
 maren, yttrade: »Hvad förläggandet af afdelningskontoren beträffar,
 har jag hållit på Jönköping och Sundsvall, dels därför att bankofull-
 mäktige i fjol förordade dessa platser, och ännu mer därför att dessa
 städer hafva stor handel, industri och lätta kommunikationer. Hvad
 särskildt Sundsvall beträffar, är denna stad en af vårt lands förmästa
 import- och exportorter. Der finnas tre banker, tulluppbörden der
 uppgår till omkring 800,000 kronor, och staden besökes årligen af cirka
 1,400 fartyg. I Medkammaren finnes en bankkarl, som tidt och ofta
 haft anmärkningar att framställa mot Riksbanken, och en af de väsent-
 ligaste är, att Riksbanken har för ringa belopp af s. k. internationella
 fonder. Jag tror man kan säga, att han har rätt häri, så vida man
 med internationella fonder menar utländska, lätt realisabla statspapper.
 Jag har emellertid tillstyrkt ett afdelningskontors förläggande till Sund-
 svall därför att det icke finnes någon stad i vårt land, som har så stor
 tillgång på utländska valutor. Riksbanken skulle der komma i till-
 fälle att inköpa utländska vaxlar för att dermed möta importvexlarne.
 Derjemte skulle enligt mitt förmenande Riksbanken i Sundsvall kunna
 med fördel till de stora sägverken i trakten sprida sina sedlar, hvilket

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken. (Forts.)
 »nu för Riksbanken synes vara ganska svårt.» En annan ledamot af denna Kammare, som är särdeles förtrogen med affärsförhållandena i Sundsvall, yttrade vid samma tillfälle: »Hvad nu klandret mot Sundsvall beträffar, gent mot Hernösand, så får jag såsom en gammal förtrogen med Sundsvall och dess affärslif bekänna, att det icke är blott trävarurörelse, som der drifves, utan är der den största handel i hela Norrland, och detta i alla artiklar, alla brancher. De store köpmännen exportera sina artiklar lika så väl norr- som söderut.»

Jag skulle för min del icke hafva begärt ordet i denna fråga, enär jag anser att föga utsigt nu förefinnes för ett bifall till min motion, men då min ärade länskamrat, Herr E. P. Jonsson, har uppträdt och yrkat på bifall till sin motion om ett afdelningskontors förläggande till Hernösand, och då jag anser Sundsvall i detta afseende böra hafva företräde, såsom varande, hvad affärsrörelsen beträffar, Hernösand mångdubbelt öfverlägset, anser äfven jag mig böra yrka bifall till min motion.

Hvad det centrala läget beträffar, så kan ej bestridas att Hernösand ligger centralare uti länet än Sundsvall, men detta oaktadt tror jag att ett riksbankskontor i Sundsvall skulle med större lätthet och bekvämlighet betjena en större allmänhet i Sundsvall än i Hernösand, och då torde det vara billigt och rättvist att ett mindretal, som vilja hafva sina bankaffärer uträttade, får resa från Hernösand till Sundsvall, än att flertalet måste resa från Sundsvall till Hernösand. Jag anser dessutom att Sundsvall skulle lämpa sig bättre till plats för en ny bank till följd af den storartade exportrörelse, som bedrifves i Sundsvall och dess omedelbara närhet. Ett bankkontor i Sundsvall skulle få den stora fördelen af daglig personlig beröring med sina fleste och störste kunder, hvilka tvifvels utan komma att utgöras af exportörerne, och är Sundsvall stäldt i telefonförbindelse med alla sågverkskontor inom Sundsvalls tullkamrardistrikts område, och har hvarje sågverk sin egen ångbåt, som sommartiden dagligen gör sina turer in till staden, hvarförutom afståndet från något sågverk inom dess område in till staden icke torde öfverstiga 2 mil. Jag förbiser härvid ingalunda det viktiga jordbruksintresset och får i så fall framhålla, att Sundsvall genom jernväg står i förbindelse med det inre landet, hvilken förbindelse Hernösand saknar, och dessutom genom jernväg äfven står i förbindelse med hufvudkontoret. Sundsvall ligger sålunda lämpligare till för afsättningen af jordbruksprodukter, och denna omständighet torde äfven bevisa att jordbruksintresset torde blifva lika väl tillgodosedt genom ett bankkontor i Sundsvall som genom ett i Hernösand.

På grund af hvad jag nu anfört, ber jag få yrka bifall till min motion om anläggande af ett afdelningskontor af Riksbanken i Sundsvall.

Herr Lyttkens: Då för ett år sedan en mängd motioner inkommit till Riksdagen, alla afseende inrättande af afdelningskontor från Riksbanken i landsorten, yrkade jag i Banko-Utskottet, sedan motionerna hänvisats till detsamma, att en skrivelse till bankofullmäktige från Utskottet skulle vidfogas dem, med anmodan till herrar fullmäktige att uppgöra ett fullständigt förslag, dels huru dessa afdelnings-

kontor borde och skulle inrättas och dels om hvar de skulle förläggas och hvilka distrikt de skulle omfatta, så att man sålunda finge ett helgjutet system och det icke berodde på de särskilda orternas representanter inom Riksdagen hvar det ena eller andra afdelningskontoret skulle ligga. Det är nemligen naturligt, att i annat fall skall hvar och en säga, att i den staden bor jag och därför bör kontoret förläggas dit, alldeles på samma sätt som den bekante norrmannen, hvilken yttrade: »Drøbak er en netter by, der boer jeg og dit bør altsø jernbanen forlegges». Det var för att om dessa olika ortintressen få en riktig och berättigad utredning och om hvar behovet af dylika afdelningskontor mest gjorde sig gällande, som jag önskade detta. Denna min uppmaning stälde fullmäktige sig icke till efterrättelse, och i Andra Kammaren fattades beslut om ett tillägg i reglementet, innefattande uppdrag för herrar fullmäktige att inkomma med ett helgjutet förslag om inrättande af afdelningskontor från Riksbanken öfver hela Sverige. Första Kammaren aflog detta förslag och afsg till och med, att frågan skulle få afgöras genom gemensam votering. Någon sådan utredning har icke heller sedermera förekommit, och detta gör, att vi ännu äro lika ovissa om, hvar och huru dessa afdelningskontor skola inrättas, ty det kan ju icke förnekas, att ingen, som står utom, kan hafva sådan sakkänedom och förmåga att bedöma detta som just Riksdagens fullmäktige i Riksbanken.

Friherre Fock hade fullkomligt rätt i sitt yttrande om inrättandet af dessa afdelningskontor och huru de borde komma att gestalta sig. Af den orsaken skulle jag nästan vilja helt och hållet instämma med honom, om vi nu hade utsigt för att få frågan uppskjuten, så att vi till nästa riksdag kunde få ett fullt utarbetadt förslag i den riktningen. Jag instämmer till fullo med honom deruti, att det visst icke kommer att störta Riksbanken, om ännu ett eller annat afdelningskontor derifrån inrättas, men jag skulle helst vilja se, att ett förslag, fullständigt utarbetadt och ordnad i sin helhet, framlades, innan några nya kontor inrättas. Herr Gumælius yttrade äfven, att han instämde med Friherre Fock, och att i hans reservation skulle ligga ett uppdrag till bankofullmäktige att på detta sätt ordna lånerörelsen. Detta senare betviflar jag likväl, ty i 25 § i bankoreglementet säges uttryckligen, »att hinder icke möter mot meddelande af lån utan afbetalningsrätt mot realsäkerhet samt kreditiv mot enahanda slags säkerhet, utan afseende på den här ofvan bestämda distriktsindelning», således för alla andra slags lån gäller § 25, och han har ej föreslagit någon ändring i denna 25 §.

Här föreligger icke heller någon motion att ändra detta stadgande. Banko-Utskottet har visserligen motionsrätt, men detta hafva icke vi medlemmar af Kammaren vid denna tid på riksdagen. Skulle detta ordnas, såsom Friherre Fock föreslagit, finnes ju därför intet annat stöd att nu kunna upptaga frågan än Herr Danielsons motion, men då man väl icke på rak arm här kan utarbeta denna motion och ändra de paragrafer i reglementet, som skulle blifva en följd deraf, torde det vara bäst att återremittera frågan, så att Utskottet, efter att hafva hört fullmäktige, kan ordna allt på lämpligaste sätt, och att man icke beslutar ändra en paragraf utan att på samma gång se efter, huru

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.
(Forts.)

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken. (Forts.)

reglementet i andra delar kommer att passa dertill och huru saken i sin helhet kommer att gestalta sig. Hvar gränserna skola uppdragas mellan den lilla och stora lånerörelsen torde böra noga afvägas och fullmakt meddelas fullmäktige att efter omständigheterna inom vissa gränser fritt bestämma häri. Allt detta och måhända ännu mera bör afgöras, innan man inrättar afdelningskontor på den grund, som angifves i Herr Danielsons motion.

Ännu en annan sak böra vi noggrannare betänka, och det är huru styrelserna vid afdelningskontoren, i fall de skola inrättas i så stor mångfald som här är i fråga, skola ordnas. Fullmäktige hafva i år tagit i detta afseende ett steg i fullkomligt rätt riktning, och Riksdagen har bifallit detsamma. Det är nemligen icke så på hyllan att taga ledamöter i styrelserna för dessa afdelningskontor, ty dertill lämpliga personer, som hafva tid och tillfälle att ingå i styrelserna, finnas icke hvar som helst, och om det också på vissa trakter skulle finnas dertill fullt lämpliga personer, äro de ofta redan engagerade vid de enskilda bankerna. Riksbankens fullmäktige hafva därför föreslagit, att man skulle kunna taga den bland styrelseledamöterna, som skall hafva den dagliga förvaltningen om hand, från bankens egna tjänstemän, som redan äro inne i bankrörelsen och förstå densamma, och att dessa embetsmän skulle erhålla det arfvode, som tillkommer tjänstemän i den lönegrad dermed afses. Detta är visserligen ett steg i den rätta riktningen, för att få dugliga personer vid styrelsen för afdelningskontoren i landsorten, men det är, som ofvan nämnts, ännu ett steg som bör tagas, innan man inrättar flera sådana kontor, och det är att göra skilnad mellan den lilla och den stora lånerörelsen samt begränsa, hvar och huru denna skall ordnas. Vilja herrarne ingå på Herr Danielsons af Friherre Fock understödda förslag, hvilket jag anser innebära en organisationsförändring, som bör vidtagas, i hvilket fall äfven jag för min del skulle önska en och annan förbättring i afdelningskontorens lånerörelse, så att den komme att stå i bättre förhållande till hufvudkontorets rörelse än den nu gör, så vore enligt min åsigt bäst att återremittera ärendet för att låta bankofullmäktige å nyo yttra sig deri, och Banko-Utskottet ännu en gång pröfva det. Det är väl långt lidet på riksdagen, men frågan är, å andra sidan, ganska vigtig; och möjligt är, att lång tid för frågans ytterligare pröfning hos fullmäktige och i Utskottet icke skulle behövas.

Jag vill icke framställa något yrkande härom. Men jag instämmer med Friherre Fock deri, att med en ytterligare utsträckning i afseende å afdelningskontors upprättande under det nu gällande bankoreglementets bestämmelser skulle vi kunna komma derhän, att Riksbanken icke kunde uppfylla de stora ändamål, som Riksbanken har att uppfylla och som onekligen äro angelägnare än den lilla lånerörelsen i orterna. Bland dessa ändamål är att uppehålla bankens stora verksamhet gent emot hela landets affärsrörelse, och dertill hör att i tider af bekymmer ega tillräcklig kraft att kunna betrygga beståndet af den stora industrien och penningställningen i landet, så vidt detta kan låta sig göra. Detta kan ej ske, om vi på detta sätt ohejdadt utsträcka inrättandet af nya afdelningskontor utan att samtidigt vidtaga åtgärder för att sätta banken i stånd att uppfylla de större och vigtigare kraf-

ven på densamma. Jag vill derjemte fästa uppmärksamheten på en annan sak. Den stora lånerörelsen skall ovilkorligen blifva mera bunden, om den får endast små distrikt att röra sig inom, än om den får bedrivas vid hufvudkontoret i Stockholm och af fullmäktige derstädes handhafvas och fördelas efter behof öfver hela landet, ty uti ett land så vidsträckt och med så olika naturförhållanden som vårt, kan den ena näringen vara mer i behof af hjälp än en annan, och detta kan vexla på olika tider. Så kan t. ex. trävarurörelsen ena tiden behöfva stora försträckningar, under det andra större näringsgrenar, såsom åkerbruket, samtidigt behöfva mindre försträckningar, och andra tider kan det vara tvärt om; och de kunna icke, om deras lånerörelse skall inskränkas inom tränga gränser, så behörigen tillgodoses som om den skötes från hufvudkontoret af fullmäktige, som lättare kunna öfverse det hela, om de hafva denna lånerörelse i sin egen hand, än om de måste till ena eller andra hållet sända hjälp i behofvets stund från hufvudkontoret utan att noggrant och i detalj kunna följa med ärendena och pröfva behofvens storlek, medan deremot den mindre lånerörelsen, hvilken är snart sagdt lika öfver hela landet, väl kan skötas af afdelningskontoren. Jag är en varm vän af Riksbanken, och att dess afdelningskontor skola blifva allt flera och flera. Men jag vill icke, att de skola anordnas så, att den stora rörelsens kraf skall förtryckas och icke kunna erhålla hjälp i nödens stund.

Jag har, såsom jag förut nämnt, intet yrkande att framställa, ty skulle det vara något, skulle det vara på återremiss.

Herr Unger: Genom den bevisning, som af Herr Gumælius med flere blifvit i deras reservation förebragt, genom det förslag till ny banklagstiftning, som nu kommit oss till handa, och genom de yttranden, som här nyss blifvit fälda af en bland bankofullmäktige, synas mig de skäl till afslag, som af Utskottet blifvit anförda, hafva förlorat all sin kraft; och det kunde verkligen vara skäl att återremittera ärendet till Utskottet i syfte att få ett ytterligare yttrande från bankofullmäktige i frågans nuvarande skede. Men då vi kommit så nära den tid, då riksdagen bör afslutas, samt man möjligen af den ene fullmäktiges redan afgifna yttranden i ämnet kan hemta tillräklig ledning för bedömande af deras åsigt deri, vill jag för närvarande icke yrka på någon återförvisning.

Af den utredning, som återfinnes i ofvanberörda reservation, är temligen tydligt ådagalagdt, att Riksbanken utan olägenhet kan inrätta ytterligare afdelningskontor på flera ställen i landet, helst om den inskränkning viltages i afseende på omfånget af deras verksamhet, som af en bankofullmäktig här nyss blifvit förordad och äfven upptagits i Herr Danielsons motion såsom vilkor för inrättande af det utaf honom föreslagna afdelningskontoret. Mig synes, som om utan svårighet tre nya afdelningskontor skulle kunna inrättas; och jag vill därför rösta därför. Men om det skulle vara, såsom Herr Gumælius förmodar, att vid denna riksdag pluraliteten icke vill ingå härpå, utan vill inskränka sig till endast två nya afdelningskontor, vill jag äfven vara med derom.

I fråga åter om de orter, hvarest, i händelse vid denna riksdag

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.
(Forts.)

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken. (Forts.)

beslutas inrättande af endast två nya afdelningskontor, dessa skulle förläggas, synes det mig icke vara lyckligt, om de skulle förläggas i Kalmar och Örebro. Mot det ena kontorets inrättande i Kalmar har jag ingenting att anmärka. Skälen för detsammias förläggande dit äro sådana, att tvist derom icke lärer kunna uppstå. Men då för det andra kontorets inrättande gäller att välja mellan Örebro och Karlstad, kan jag icke finna annat, än att Karlstad har gifvet företräde framför Örebro. Herr Dahn säger i sin reservation, att bestämmande faktorer i fråga om lämpligheten af den ena eller andra platsen för inrättande af afdelningskontor vore dels afståndet från hufvudkontoret, dels den föreslagna platsens rörelse och affärslif. Som bekant är, är afståndet till hufvudstaden längre från Vermland än från Örebro län; och hvad angår den senare faktorn, kan Vermland mycket väl mäta sig med Örebro län. Dessutom skulle det vara underligt, om hufvudkontorets verksamhetsområde icke skulle vara en sammanhängande komplex af landskap, utan afbrytas af Örebro län, för att der bortom åter omfatta Vermland, hvilket vore så mycket olämpligare, som Vermland nu har sin affärsrörelse på Göteborg och dit sänder hvad det har att afyttra, men Örebro län har hufvudstaden till exportort för sina produkter och således sin affärsrörelse derstädes. Är det förhållandet, att hufvudkontoret har svårt att betjena aflägsna orter af brist på personkännedom, så måste svårigheten ännu mera ökas, när dessa orters affärslif vänder sig åt ett annat håll än hufvudstaden. Mig synes sålunda, som om afdelningskontor borde framför allt inrättas i Kalmar och Karlstad. Herr Gumælius har sagt, att man vid valet af plats för afdelningskontor borde taga hänsyn till dess behof af ett riksbankskontor och till utsigten för ett sådant att gifva skälig afkomst. Hvad behofvet af ett bankkontor beträffar, tror jag mig genom hvad jag sagt hafva till fullo ådagalagt, att detta är större i Karlstad än i Örebro, och rörande utsigten till afkomst af ett dylikt bankkontor, kan jag icke finna att utsigten för ett kontor der är mindre än i Örebro. Herr Gumælius har såsom motivering för sitt yrkande på Örebro framför Karlstad framhållit en del omständigheter, hvilkas inverkan jag icke tilltror mig att bedöma. Den omständigheten tyckes emellertid hafva varit bestämmande, att folkmängden i Karlstad understeg den i Örebro. Det är dock att märka, att inom Vermlands län icke all affärsverksamhet har sin medelpunkt i Karlstad, utan att en nästan lika stor del af denna verksamhet går till Kristinehamn, och sammanlägger man de båda städernas invånareantal, så finner man att summan nära nog går upp till folkmängden i Örebro. De båda städerna ligga hvarandra ock så nära, att den ena staden kan hafva full nytta af ett afdelningskontor i den andra. Jag kan sålunda icke finna, att Örebro har något företräde framför Karlstad, utan tvärt om; och yrkar därför på Herr Danielsons förslag, med tillägg af Karlstad jemte Kalmar. Jag anhåller att proposition måtte ske på inrättande af nya afdelningskontor af Riksbanken i Kalmar och Karlstad på de vilkor, som Herr Danielsons förslag innehåller.

Häruti förenade sig Herrar *Jansson* i Krakerud, *Persson* i Helgebol, *Andersson* i Lysvik och *Larsson* i Nordmarkshyttan.

Herr vice Talmannen Larsson: Om jag vore en riktig provins-patriot skulle jag yrka bifall till den af Herr Gudmundson väckta motionen, och således påyrka att få afdelningskontor af Riksbanken inrättadt äfven i den provins, som jag tillhör. Ty om det blir fråga om att skifta sönder Riksbanken, så vore det godt att äfven få en del deraf i denna provins. Men jag kan för min del icke vara med här-om, utan skall sluta med ett helt annat yrkande. Det är i min tanke ingalunda klokt att nu, och med den ställning vårt bankväsende innehar, skifta sönder Riksbanken på sådant sätt, som här är föreslaget. Den af en af reservanternas till stöd för dylika afdelningskontors inrättande åberopade omständighet, att Riksbankens grundfond enligt beslut vid sistlidet års riksdag ökats med 5 millioner kronor, kan dess mindre något gälla, som ju reservfonden samtidigt minskades med samma belopp, hvadan Riksbanken derigenom i sjelfva verket icke vann någon förstärkning. Man bygger alltså på svag grund, om man på denna omständighet vill fota åtgärden att inrätta dessa tre nu föreslagna afdelningskontor. Jag har blifvit så mycket mera öfverraskad af reservanternas förslag, då jag besinnat, att fastän Utskottet i år, med undantag af två nya ledamöter, består af samma medlemmar som i fjol, så föreslogs då inrättande af två nya bankkontor, af hvilka, utom det i Jönköping, som kom till stånd, ett i Sundsvall, men att man nu kastat frågan om inrättande af ett afdelningskontor i Vesternorrland helt och hållet öfver bord och i stället väckt förslag om inrättande af tre afdelningskontor å helt andra platser. Afdelningskontors inrättande i Vesternorrland, som i fjol ansågs så viktigt, att sjelfva Utskottet hemställde derom, är nu icke mera angeläget än att det ej ens blifvit bragt på tal af reservanternas, utan i stället föreslår man inrättande af dylika kontor i Kalmar, Karlstad och Örebro. Jag har genomläst reservationerna och af motiveringens funnit, att Örebro skulle anses vara den mest lämpliga platsen för inrättande af ett nytt afdelningskontor, och har Örebro äfven fått första rummet i detta afseende i den ena reservationen. Såvidt jag kan finna, bör Örebro icke hafva något sådant företräde. Tvärtom anser jag att Hernösand eller Sundsvall borde långt förr komma i åtanke. Af våra residensstäder, med undantag af Upsala, vet jag ingen som har flera och lättare kommunikationer med Stockholm än Örebro, och jag anser därför att Örebro borde i detta afseende stå efter Kalmar och Karlstad. Förläggandet af afdelningskontor i Linköping, Venersborg, Gefle, Falun hafva fullt ut samma berättigande som ett sådant kontors inrättande i Örebro. Men om afdelningskontor inrättades på alla dessa ställen, så komme icke stort mera än Stockholms län att återstå för hufvudkontorets verksamhet, och derhän kunna vi vil ännu icke komma.

Jag anser mig icke för i år böra tillstyrka inrättande af något nytt afdelningskontor af Riksbanken. Jag vet förut icke under min riksdagsmannatid något exempel på, att Riksdagen efter blott ett års mellantid sedan ett nytt afdelningskontor upprättats, beslutat inrättande af flera dylika kontor på en gång, utan har man vanligtvis lemnat en något längre mellantid emellan sådana kontors anbringande. Ett nytt kontor beslöts i fjol, och nu är man redan färdig att ytterligare i samma riktning taga ett så stort steg som inrättande icke blott af ett

*Om inrättande
af ytterligare
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.
(Forts.)*

Om inrättandet af tre nya afdelningskontor samtidigt. I min tanke skulle Riksbanken, för att ej säga, icke tåla det, dock af en sådan åtgärd icke hafva gagn, utan tvärtom skada. Af de nu ifrågasatta tre städerna förefaller det mig som om Kalmar vore den stad, som i första rummet borde ifrågakomma vid ett nytt sådant kontors inrättande. Men dervidlag förekommer den omständigheten, att invånarne i norra hälften af Kalmar län icke vilja förläggas till ett kontor i Kalmar, utan hellre vilja kvarblifva vid hufvudkontoret eller förläggas till ett kontor i Linköping. Afdelningskontoret i Kalmar skulle sålunda väsentligen endast komma att omfatta södra delen af Kalmar län, men då blefve distriktet så litet, att det ej komme att omfatta mera än omkring 120 till 130 tusen invånare, och detta är bra litet i de tätt befolkade delarne af landet.

Här har föreslagits, att de nya afdelningskontorens verksamhet och rättigheter skulle inskränkas inom en trängre gräns än de nuvarande afdelningskontoren. Ehuru väl jag icke satt mig in i denna fråga tillräckligt för att derom vilja fälla något bestämt omdöme, så förefaller mig dock en sådan anordning något besynnerlig. Måhända kan jag komma att ändra mening efter en närmare utredning af saken. Men om afdelningskontorens verksamhet skall inskränkas, så kan det väl icke vara rätt, att en sådan inskränkning gäller endast de afdelningskontor, som hädanefter upprättas, utan den bör väl äfven gälla de äldre, åtminstone de mindre kontoren. Icke bör man väl förordna att ett afdelningskontor, som omfattar en större folkmängd, endast får utlemna lån till visst belopp, under det att ett annat afdelningskontor, som tilläfventyrs omfattar en vida mindre folkmängd, får bevilja lån till hvilket belopp som helst! Eller kan det vara rimligt, att om t. ex. ett afdelningskontor beslutes i Örebro, omfattande såsom reservanterna uppgifva en stor folkmängd och en liflig affärsrörelse, detta kontor icke skall få bevilja annat än mindre lån, hvaremot alla större affärer från denna trakt skola gå till hufvudkontoret, under det att t. ex. afdelningskontoret i Visby, som omfattar en vida mindre folkmängd och mindre liflig affärsrörelse, skall få bevilja lån till hvad belopp som helst. Det synes mig därför att om verksamhetsområdet för de afdelningskontor, som hädanefter komma att inrättas, skall inskränkas, så bör äfven de redan befintliga afdelningskontorens verksamhet inskränkas i samma mån.

Fullmäktige i Riksbanken se i inrättandet af dessa föreslagna nya afdelningskontor stora svårigheter, att icke säga vådor, för Riksbanken. Reservanterna deremot påstå, att några sådana vådor icke äro att befara. Kammaren har sålunda att döma emellan reservanterna och Riksbankens fullmäktige. Det lider ju intet tvifvel att, om Riksdagen följer reservanterna och auser inrättandet af de af dem föreslagna afdelningskontoren vara för landet och Riksbanken gagneliga, Riksbanksfullmäktige skola ställa sig Riksdagens önskan till efter rättelse och söka göra sitt bästa möjliga, men det är dock både min och mina kamraters bestämda uppfattning, att inrättandet af 2 eller 3 nya afdelningskontor under nuvarande förhållanden icke vore gagneligt och alltför mycket skulle splittra de krafter, hvaröfver Riksbanken förfogar. Jag är för egen del fortfarande en varm vän af afdelnings-

kontors anläggande och önskar att allt flera sådana må komma till stånd. Men om inom något område varsamhet är af nöden, så är det väl inom penning- och bankväsendet, och jag tror att nödig varsamhet bjuder att icke fara för fort med inrättande af nya afdelningskontor; åtminstone kunde vi vänta dermed denna riksdag, då vi ännu hafva den stora frågan om enskilda banker oafgjord, och åsigterna om afdelningskontor äro så olika i Utskottet. Vi hafva af förslaget till den nya banklagen sett, att den väsentliga indragning i de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt, som man trott sig kunna hoppas på, torde länge låta vänta på sig. Jag hade trott, att om Riksbanken finge hela sedelutgifningen i sin hand, skulle den derigenom sättas i stånd att fylla behovet af afdelningskontor. Men icke ens den aflägsna förhoppning att komma till detta mål finnes i Sammansatta Utskottets betänkande, såvidt jag nu kan skönja, enär åsigterna äro så splittrade inom Utskottet. Ur såväl Riksbankens egen som det allmännas synpunkt nödgas jag denna gång sålunda förorda bifall till Utskottets hemställan samt afslag å de väckta motionerna.

Jag tror således, att det ur hvarje synpunkt vore klokt att först söka afgöra frågan om de enskilda bankerna samt invänta ännu ett års erfarenhet och icke gå brådstörtadt till väga, och som en bön från Riksbanken skall jag anhålla, att, om Kammaren anser sig nu böra inrätta afdelningskontor, Kammaren åtminstone må låta sig nöja med ett sådant i år; det är dock ett för mycket, men vore dock i alla händelser lugnare för Riksbanken att icke få mera än ett nytt kontor, i stället för två eller tre. Det är detta jag vill framställa som en bön till Kammaren, men mitt yrkande är bifall till Utskottets betänkande.

Herr Danielson: Jag begärde ordet med anledning af Herr vice Talmannens yttrande rörande inrättandet af ett afdelningskontor i Kalmar, att alla der i trakten ville hafva ett kontor, men ingen tillhöra detsamma. Detta är verkligen en missuppfattning, och i det afseendet behöfver man endast hänföra sig till hvad som i fjol skedde med Jönköping. Det sades då, att afdelningskontoret der skulle komma att omfatta endast Jönköpings län, men fullmäktige i Riksbanken hafva lagt äfven en del af Skaraborgs län till detta kontor, nemligen det hörn af nämnda län, som, enligt hvad kartan utvisar, går ned dit. Detsamma kunde ju förhållandet blifva med det långsträckta Kalmar län. Det vore väl icke olämpligt att låta Norra och Södra Tjust tillhöra ett blifvande afdelningskontor i Linköping, det vill säga ännu så länge hufvudkontoret, men detta är lokala förhållanden, som ingenting utöfva på sjelfva saken, utan endast hafva sin betydelse deri, att man bör söka göra det så bekvämt som möjligt för dem, som bo i dessa orter. Lämpligheten häraf finna herrarne också genast genom en blick på kartan.

Beträffande Herr vice Talmannens yttrande, att det är besynnerligt, att man icke fått fram ett förslag om inrättande af ett Riksbankens afdelningskontor i Sundsvall, får jag säga, att detta förefaller mig helt naturligt. Ty på ett sådant förslag har Riksdagen svarat i fjol, och när Riksdagen en gång sagt, att man först bör se till, att afdelningskontor blifva inrättade i residensstäderna och sedan, om man

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.
(Forts.)

*Om inrättande
af ytterligare
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.*

(Forts.)

anser sig böra gå längre, söka upp vissa affärsstäder, tror jag, att både Utskottet och reservanterna gjort rätt i, att de nu ej kommit med ett sådant förslag. Hvad beträffar åter yttrandet, att inrättandet af dylika kontor bör ske med varsamhet, vill jag visst icke klandra det, ty varsamhet är en dygd, isynnerhet när det gäller penningaffärer, men på samma gång skall jag be få nämna, att det förefaller mig litet besynnerligt, att Riksbanken med sina stora kapitaltillgångar icke har mer än sju afdelningskontor, hvilka inrättats så småningom och med långa mellantider, isynnerhet om man jemför den med Skånebanken, som har icke mindre än 17 afdelningskontor, eller tio mera än Riksbanken. Under sådana förhållanden synes det icke böra vara svårt för Riksbanken att på ett år inrätta ett par eller tre afdelningskontor, helst Riksbanken i år fått sig tillerkänd hela dess vinst eller öfver 1½ million kronor, hvilket ungefär motsvarar förlaget för ett kontor. Orternas inbyggare vänta verkligen, att Riksbanken skall utveckla sin verksamhet derstädes, så att det hårda lånesystem, som på många orter ännu tillämpas för de lånebehöfvande, må kunna mildras. Herrarne hafva sig nog bekant litet hvar de svårigheter, de enskilda bankerna uppställa för de små lånebehöfvandena, äfven om de komma med bra säkerheter, och de få lån endast mot en för hög ränta. I Kalmar utgör räntan på dylika lån vanligen 6½ procent, hvilken dessutom måste erläggas i förskott, och det är allt hårda vilkor. Man må då icke undra på, att folket med otålighet hoppas, att Riksdagen skall göra någonting och att Riksbanken skall sprida sin verksamhet i orterna.

Med afseende på hvad Herr vice Talmaunen yttrade, att det skulle återstå så liten verksamhet för ett Riksbankens afdelningskontor i Kalmar, vill jag också nämna, att folkmängden i den trakten gar upp till lika mycket som i områdena för några af de andra afdelningskontoren. Då Kalmar län ligger undanskjutet bortom tvenne andra bankområden, som ligga närmare hufvudkontoret, är detta ett mycket oegentligt förhållande. Jag har talat med en tjänsteman i Riksbanken, som yttrat, att det vore en stor oregelbundenhet, att Kalmar län ännu tillhörde hufvudkontoret.

Af hvad jag nämnt torde framgå, att jag verkligen vill på allt sätt jag kan understödja, att Riksbankens verksamhet utvecklas genom anläggandet af flera afdelningskontor, och jag skall icke tveka att rösta för inrättandet af ända till tre nya afdelningskontor i år, helst bankofullmäktiges ordförande i en för ett par år sedan särskildt uttalad mening till fullmäktiges utlåtande icke hyst betänkligheter mot inrättandet på en gång af sex afdelningskontor. Jag tror, att äfven detta bör kunna tala något till stöd för min mening, ty nämnde ordförande hade nog erfarenhet i saken och kände till bankens förmåga att kunna anordna dessa kontor, när han uttalade denna åsigt. För öfrigt, om man tillvägagår på det sätt, jag förordat, eller behåller den större rörelsen vid hufvudkontoret och upplåter den mindre till afdelningskontoren, ligger i en dylik anordning så stor varsamhet, att några svårigheter i följd af de nya afdelningskontorens upprättande icke gerna kunna uppstå. Att, såsom Herr vice Talmaunen anförde, nu inskränka jemväl de redan befintliga afdelningskontorens verksamhet,

må blifva en annan Riksdags sak att afgöra; den frågan föreligger icke nu, och det är därför jag fortfarande vidhåller mitt yrkande med tillägg, att jag icke har något emot att återremittera frågan om vilkoren till Banko-Utskottet. Ty om Kammaren nu beslutar ett, två eller tre afdelningskontor af Riksbanken, är det i alla fall lämpligt, att Banko-Utskottet får taga frågan om vilkoren i sin helhet under förnyad ompröfning och föreslå erforderliga bestämmelser isynnerhet med hänsyn till den mindre lånerörelsen. Jag har därför intet emot en återremiss i nämnda syfte, derest Kammaren fattar det beslut, att vissa afdelningskontor skola inrättas.

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.

(Forts.)

Herrar *Börjesson, Eklund, Erickson* i Bjersby, *Svensson* i Rydaholm och *Svensson* i Edum instämde i detta yttrande.

Herr Folke Andersson: Jag hade icke tänkt begära ordet i denna fråga, men då jag är motionär i ämnet, torde det tillåtas mig att yttra några ord, isynnerhet som jag dertill föranledts af vice Talmannens anförande.

Jag har icke med min motion afsett att sönderrifva Riksbanken, utan tvärt om. Jag trodde, att man skulle, såsom förut har nämnts, inrätta afdelningskontor af Riksbanken åtminstone så småningom. Hvar de nu skulle förläggas, derom kunna meningarne vara olika. Jag har dock ansett alla framställda anspråk i detta hänseende berättigade, ty sådana afdelningskontor behöfvas öfver allt, men man kan naturligtvis icke få dem alla på en gång, utan det måste ske successivt.

Herr vice Talmannen sade, att Örebro vore en mindre lämplig punkt för ett afdelningskontor. Jag vill då underrätta honom om, att detta är en mycket vigtig punkt, ty der sammanstöta både bergslag och landslag, och stora företags äga der rum, hvadan det vore godt, om man der kunde få lån mot lägre ränta än i enskilda bankerna.

En talare yttrade, att det skulle blifva en hjälp blott för de mindre, och man skulle härigenom icke understödja de större lånebehofven. Ja, jag tror, att det just är de mindre, som böra hafva hjälp, för att kunna reda sig, framför de större.

Hvad nu sjelfva platsen beträffar, veta vi, att Riksbanken redan har afdelningskontor i söder och norr och vester, men Örebro är medelpunkten för landet, och der finnes intet afdelningskontor. Jag tror vi därför äfven ur denna synpunkt kunna vara lika berättigade som andra orter. Kunna äfven andra städer nu få afdelningskontor, vill jag vara med derom, men sådant är måhända icke möjligt för närvarande.

Jag kan sålunda icke annat än yrka bifall till reservanternas förslag, så att det åtminstone blir två nya afdelningskontor. Kan det blifva tre, vill jag äfven rösta därför, derest Riksbankens tillgångar sådant medgifva.

I detta anförande instämde Herr *Thermænius*.

Herr Gumælius: Då jag förra gången hade ordet, tillät jag mig varna dem, som vilja hafva fram något i denna väg, för att splittra

Om inrättandesina krafter, ty då vinner man ingenting. Sedermera har man sagt af ytterligare mig, att Första Kammaren efter 1½ timmes öfverläggning fattat beslut i ämnet och, oakadt denna långa diskussion häntyder på, att olika afdelningskontor af meningar der sökt göra sig gällande, har man dock icke ansett sig böra påyrka votering, utan der har Utskottets afstyrkande utlåtande tagits utan vidare. Att de, som icke vilja hafva afdelningskontor, arbeta emot att alla, som vilja hafva det, förena sig, det är ju helt naturligt, och det var väl i sådant syfte som en person, hvilken icke är norrländing, nyss framstälde den frågan, hvarför man icke i första rummet föreslagit Sundsvall. Talaren sade, att han noga genomläst reservationen, men han hade deri icke funnit några skäl derför. Jag tror icke norrländingarne sjelfve kunna anse sig böra alltför starkt hålla på att nu få ett Riksbankens afdelningskontor inom Vesternorrlands län, ty de äro ju sjelfve splittrade i frågan om lämpligheten att förlägga detsamma till Sundsvall eller Hernösand. Kunde de förena sig om den ena eller andra platsen, skulle de vinna mycket i styrka för sin sak. Principiella skäl tala för Hernösand; åtskilliga affärsförhållanden lända till förmån för Sundsvall. De som hålla på Herr Gudmundsons förslag att få afdelningskontor inom hvar läns residenstad, hålla naturligtvis hellre på Hernösand. Men vi hafva sett motioner i begge riktningarne. Dessutom förbise norrländingarne helt visst icke, att, då de under de senaste 15 åren fått två afdelningskontor i fem af sina län, böra de icke missunna, utan tvärtom unna de andra två hufvudgrupperna af vårt land att äfven komma i åtnjutande af afdelningskontor, både den grupp — Svea land — som icke alls har något afdelningskontor i sina 6 län, och den grupp — Göta land — som har fem afdelningskontor i sina 12 län, men saknar sådana i 7 län. Det föreföll mig äfven, som om talarne på norrlandsbanken endast ville försvara sina motioner, och icke alltför bestämdt höllo på sina förslag, utan tycktes inse billigheten af att Norrland denna gång stode tillbaka. Då de öfriga orter, till förmån för hvilka afdelningskontor här i dag föreslagits, icke komma i kollision med den från flere håll förordade planen för afdelningskontor, synes mig, som om man nu så till vida borde göra en början med planens realiserande.

Den högt ärade vice Talmannen, som tillika är en mycket erfaren medlem bland bankofullmäktige, ansåg besynnerligt att i år ifrågasätta inrättande af nya afdelningskontor, då Riksdagen nästlidet är beslutade, att ett nytt sådant skulle komma till stånd. Det hade nemligen, tillade han, aldrig förut inträffat, att, efter det en Riksdag beslutat inrättandet af ett sådant kontor, den närmast påföljande Riksdagen vågat ifrågasätta ytterligare sådana. I afseende härå förekomma i den reservation, han förklarade sig hafva noggrant genomläst, några sakuppgifter, hvilka jag dock förmodade dessutom vara för honom bekanta. Å sidan 7 står nemligen, att afdelningskontoren i Östersund och Vexjö beslutades af Riksdagen, det förra år 1880 och det senare år 1881, eller under två omedelbart efter hvarandra följande år, och vidare, att Riksbankens första båda afdelningskontor, i Göteborg och Malmö, inrättades enligt beslut vid 1823 års riksdag. Vid den tiden var Riksbanken betydligt mindre stark; den var en obetydlighet mot hvad den nu är, och ändå vågade Riksdagen år 1823 besluta inrät-

tande af två sådana afdelningskontor. Af de sju afdelningskontor, vi nu ega, hafva således två tillkommit på samma år och andra två under två på hvarandra följande år, hvadan ej ens i afseende på flertalet af de nu befintliga afdelningskontoren den regel gäller, som Herr vice Talmannen påstod gälla för dem alla.

Samme högt ärade talare sade äfven, att han sett på banklagsbetänkandet, som i dag inkommit till Kamrarne, och att han funnit det samma af reservationer så söndertrasadt, att det icke syntes vara någon förhoppning om att vid denna riksdag få något åtgjordt åt banklagsfrågorna. Jag medgifver väl, att dessa frågor äro slägt med frågan om upprättande af nya afdelningskontor af Riksbanken; men de föreligga dock icke nu till afgörande. Af betänkandet framgår dessutom, att det är hufvudsakligen i afseende på två frågor — visserligen två viktiga frågor — meningarne varit delade, nemligen i afseende på den privata sedelutgifningens hela belopp och de enskilda bankernas tiokronesedlars amortering; men dessa båda frågor äro likväl sådana, att, i händelse Kamrarne deri skulle fatta olika beslut, en sammanjemkning af de olika besluten icke är otänkbar. Men äfven om, såsom den ärade talaren antog, någon ändring i banklagstiftningen vid denna riksdag icke skulle kunna åvägbringas, och vi följaktligen i ytterligare tio år måste lefva efter 1874 års banklag, och således för närvarande ej kunna synnerligt inverka på de enskilda bankernas ordnande och arbeten, ligger icke deri ett ytterligare skäl för, att vi under tiden böra åtminstone söka utveckla Riksbanken i den riktning, för hvilken jag föreställer mig åsigtorna i denna Kammare äro öfvervägande? Men äfven enligt Utskottets nu framlagda förslag till ändrad banklagstiftning skulle ju tiokronesedlarnes amortering börja efter förloppet af åtta år. Detta är ju en lång tid. Men den förefaller mig lämplig för att derunder söka utveckla ett banksystem, som ansetts nyttigt, så långt bankofullmäktige, Banko-Utskottet och Riksdagen — för att taga dessa myndigheter i temporalföljd — finna lämpligt. Det vore enligt mitt förmenande godt, om från Riksbankens sida några förberedande åtgärder vidtoges, till dess under år 1894 de enskilda bankernas tiokronesedlar skulle börja amorteras. Derigenom skulle också i någon mån förekommas den invändningen, som alltid möter från dem, hvilka icke vilja någon inskränkning af privatbankernas rörelse eller att: »Riksbanken är ju icke färdig att tillgodose den allmänna rörelsens kraf. Huru viljen I ställa med den saken? Kan Riksbanken genom bildande af afdelningskontor i landet öfvertaga de enskilda bankernas nuvarande verksamhet?»

Jag vill i öfrigt endast med anledning af den högt ärade talarens och bankofullmäktigens yttrande, att Riksdagen finge döma emellan reservanterna och fullmäktige i Riksbanken, tillåta mig erinra, att fullmäktiges mening i denna fråga ingalunda måtte varit så enhällig, som det ser ut af det korta afstyrkande de afgifvit vid början af denna riksdag, innan Kongl. Maj:ts proposition om ändrad banklagstiftning inkom till Riksdagen. En talare på kalmarlänsbanken, med hvilken jag i hufvudsak instämmer, har redan erinrat, att fullmäktiges ordförande för några år sedan aflemnade förslag för åstadkommande inom den närmaste tiden af sex nya afdelningskontor. Om jag icke miss-

Om inväntande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.
(Forts.)

*Om inrättande
af ytterligare
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.*

(Forts.)

minner mig, skulle, derest ordförandens förslag hit inkommit och af Riksdagen bifallits, de af honom föreslagna sex afdelningskontoren — i sex länsstäder — nu varit inrättade eller åtminstone skulle komma till stånd inom kort tid härefter. Man får väl tillskrifva fullmäktiges ordförande sakkännedom i denna fråga. Och hvad angår de båda fullmäktige i Riksbanken, hvilka äro medlemmar af denna Kammare, så hafva väl icke båda i dag framställt bestämda yrkanden i frågan. Men den af dem, som yttrade sig deri först, uttalade sig så pass välvilligt mot motionärerna och reservanterne, att vi anse oss hafva fått understöd af honom. Herr vice deputeraden hyste ju ingen betänklighet mot att nu besluta inrättande af ett eller annat afdelningskontor. Och hvad som med hänsyn till den ärade vice Talmannens yttrande tröstar mig, är hans förklaring, att, om Riksdagen i år skulle besluta upprättande af något eller några Riksbankens afdelningskontor, fullmäktige komme att ställa sig Riksdagens beslut derutinnan till efterrättelse; och då vi fått löfte om, att Riksdagens beslut, äfven om det går i reservationernas riktning, skall välvilligt behandlas af fullmäktige, torde det vara desto mindre våda att nu besluta inrättande af nya afdelningskontor.

Herr Johansson i Kalmar: Det torde hafva varit regel under de senare åren, att, då fråga varit om utveckling af Riksbankens verksamhet genom inrättande af afdelningskontor, sådant stött på motstånd hos bankofullmäktige, och ofta hafva de väckta förslagen om sådan utveckling fallit på detta motstånd, hvilket förefaller högst naturligt, då fullmäktiges ord i sådana frågor väga tungt. De skäl, bankofullmäktige för sin åsigt anfört, hafva varit olika. De hafva dels använt det skälet, att man borde vänta, till dess det nya förslaget till lag för de enskilda bankerna hunnit framläggas, dels att icke någon plan för afdelningskontorens förläggande vore uppgjord, utan att man ville kasta ut dem planlöst här och der. Men dessa skäl hafva icke tillmätts så stor betydelse. Hufvudskälet mot utspridande af flere afdelningskontor har varit, att sådant skulle försvaga Riksbankens verksamhet, och att det skulle vara förenadt med våda och hemliga faror. Det förefaller dock för den oinvigde litet besynnerligt, att de enskilda bankerna funnit fördel i att utsända afdelningskontor och äfven fortgå på den vägen, men att detta för Riksbanken skulle vara förenadt med fara och våda. Det måtte väl då vara beroende på, att Riksbanken befinner sig i en annan ställning än de enskilda bankerna. Jag för min del, som betraktat detta skäl som en hemlig fruktan, som icke öppet vågat uttalas, har mycket undrat hvad detsamma innebär; men jag tror mig hafva funnit förklaringen efter det uttalande, som bankofullmäktiges dåvarande vice ordförande, Herr von Ehrenheim, gjorde i anledning af bankofullmäktiges utlåtande till Lag-Utskottet vid 1884 års riksdag. Det var då likasom nu fråga om inrättande af flere afdelningskontor, och det var vid samma tillfälle, som fullmäktiges dåvarande ordförande ansåg, att under närmaste tiden 6 dylika nya kontor borde inrättas, i anledning hvaraf fullmäktiges pluralitet yttrade sig sålunda: »Skulle Utskottet finna skäl att redan till innevarande Riksdag hemställa om nya afdelningskontors öppnande, så anse fullmäktige att förslaget åt-

minstone bör inskränkas till ett eller allra högst två, och detta eller dessa förläggas till orter der, så vidt nu kan förutses, sådana kontor under alla förhållanden kunna inrättas, utan att störande inverka på eller försvåra en allmän plans uppgörande.» Då hade, som sagt, fullmäktiges vice ordförande ett särskildt yttrande, och med honom instämde Doktor Arnberg och Rektor Törneblad. Han betraktade frågan om afdelningskontoren ur två synpunkter, nemligen dels af den allmänna rörelsens behof och dels af det inflytande, en sådan åtgärd skulle hafva på Riksbankens verksamhet. I detta sistnämnda afseende yttrade han sig så: »På Riksbanken kommer, så länge de enskilda bankerna hafva en så vidsträckt sedelutgifningsrätt som nu, inrättandet af flera afdelningskontor med den förbindelse till ytterligare utlåning, som deraf följer, att medföra den verkan, att dess i låneväg ytterligare utlemnade sedlar i vidsträckt mån utbytas emot enskilda banksedlar och frigöras ur rörelsen för att presenteras i banken för erhållande af sådan valuta, hvarmed liqvider i utlandet kunna verkställas, och att Riksbankens förbindelse att emot sina sedlar tillhandahålla sådan valuta icke kan fullgöras utan ökade kostnader och utomordentliga åtgärder, äfven om egentliga svårigheter ej uppstå.» Jag tror, att detta förklarar — åtminstone förklarar det för mig — grunden till den hemliga fruktan, som Riksbankens värdare hyst, nemligen att genom inrättande af flere afdelningskontor mera sedlar skulle komma att utsläppas i rörelsen, hvarefter de skulle komma att uppfångas efter ett väl ordnad system af de enskilda bankerna för att sedan presenteras i Riksbanken till betalning, hvarigenom banken kunde riskera att få sin metalliska kassa länsad på kort tid. Jag medgifver, att den farhågan kan hafva sin grund, och derfor må man lägga märke till hvad i detta yttrande sägs, nemligen: *så länge de enskilda bankerna hafva en så vidsträckt sedelutgifningsrätt som nu.* Derfor betyder också detta andra skäl, att man skall vänta, till dess man får se, huru det går med de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt, något. Å andra sidan har framhållits, att denna farhåga af fullmäktige icke delats af alla, och att det således icke vore så farligt. Som vi finna, ansåg bankofullmäktiges ordförande vid nu omnämnda tillfälle, att man kunde inrätta 6 nya afdelningskontor, och vi se nu, att Utskottet vill tillstyrka två. Låtom oss då åtminstone stanna vid det? Då de enskilda bankerna hafva en fördel af att utbreda sina afdelningskontor, hvarför skulle då icke Riksbanken äfven hafva det. Skulle den icke genom sådana kontor kunna mera sprida sina sedlar, sätta sig i förbindelse med allmänheten och uppsuga dess besparingar samt invexla de enskilda bankernas sedlar. Jag tror således, att faran under nuvarande förhållanden icke är så förskräckligt stor, att man icke skulle kunna tillstyrka inrättande af åtminstone två afdelningskontor, såsom nu är föreslaget. Jag ber således få förena mig med dem, som yrkat detta, och på den grund instämmer jag hufvudsakligen med Herr Danielson i hans förslag.

Herr Grefve Sparre: Om det vore så, som reservanterne här framhållit, eller att inrättande af afdelningskontor af Riksbanken genast medför en nedsättning af räntefoten, så skulle jag visst icke undra på,

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.

(Forts.)

om litet hvar för sina respektive orter skulle yrka på inrättande af sådana afdelningskontor. Fråga kan då likväl blifva om, hvarest förträdesvis detta skulle ske, eller om en noggrannare utredning bör ske än den, som vi här under ett par timmars diskussion på grund af den ene eller andre talarens större öfvertalningsförmåga kunna komma till, för att fatta ett beslut om det ena eller andra. Men ett faktum är likväl, att Riksbanken, på sätt en föregående talare redan nämnt, har en större och viktigare uppgift än att tillhandahålla lån för lånebehöfvande, och det är att upprätthålla myntvärdet.

Med afseende på bedömandet af denna fråga, måste jag för min del, då jag sjelf icke har tillräcklig insigt i saken, lita på omdömet af dem, som äro sakkunnige och som sådana måste vi anse fullmäktige. Nu hafva begge de ledamöter af fullmäktige, som tillhöra denna Kammar, sagt, att inrättande af flera afdelningskontor skulle, om icke medföra en bestämd våda, likväl för närvarande icke gagna Riksbanken. Jag tillstår att ett sådant skäl, anfördt af desse män, inverkat väsentligt på min öfvertygelse och hindrat mig att göra det yrkande jag annars skulle hafva gjort i likhet med många andra, eller att yrka på upprättande af ett Riksbankens afdelningskontor för den ort jag tillhör. Härtill kommer, att privatbankslagen ännu icke är afgjord, utan blir det först om några dagar.

Att nu på förhand vilja bestämma oss för inrättande af ett eller annat afdelningskontor, då det icke kan vara förenadt med någon våda att spara dermed till nästa år, då banklagens öde är afgjort och fullmäktige på grund af en närmare utredning kunna bättre bestämma, hvarest dessa kontor böra läggas, skulle jag för min del anse icke rådligt.

Den siste talaren har sagt, att då privatbankerna anse det lämpligt att inrätta afdelningskontor för sig, så skulle en sådan åtgärd icke heller vara farlig för Riksbanken. Men, mine herrar, det är ju ett helt annat förhållande med dessa privatbankers afdelningskontor, ty deras styrelsens handlingsfrihet är mycket inskränkt och i allt beroende af hufvudkontorens styrelser.

En af våra fullmäktige, Friherre Fock, uttalade med afseende på de särskilda områdena för hufvudkontoret och afdelningskontoren, att de äfven i afseende på folkmängden äro temligen jemnt fördelade, så att i allmänhet belöpte sig ungefär lika stor summa på hvar person.

Är det då skäl att under sådana förhållanden på egen hand och utan något råd eller tillstyrkan från desse fullmäktige, som handhafva bankens angelägenheter, fatta ett sådant beslut, som detta? Det kan jag icke tro, allra minst som, på sätt nyss anförts, åsigtarna inom Kammarerna äro så vexlande, att en sådan ort som Sundsvall, hvilken förut ansetts nästan bäst behöfva ett afdelningskontor, nu icke haft mer än en förespråkare.

Jag tror därför att vi handla klokast om vi, såsom vice Talmannen riktigt sagt, gå försigtigt till väga, ty om försigtighet någonsin är af nöden, så är det i afseende på penningväsendet. Då således för närvarande fullmäktige enstämmigt afstyrkt de i ämnet nu gjorda förslag; då banklagen ännu icke är afgjord; då någon särskild afvägning af områdena torde kunna erfordras, och då slutligen principen om

dylika kontors upprättande i residensstäderna icke rimligtvis kan vidhållas, emedan man då skulle få ett riksbankskontor i Mariestad, som har blott två tusen och några hundra invånare, och i Hernösand, som har mycket mindre folkmängd än Sundsvall, så tror jag det kan vara skäl att uppskjuta med afgörandet af frågan om afdelningskontor till dess banklagen blifvit afgjord och vi få från fullmäktige ett yttrande i ämnet. Jag tillstyrker därför bifall till Utskottets förslag.

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.
(Forts.)

Herr *S. M. Olsson* instämde med Grefve Sparre.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade dels yrkats bifall till Utskottets hemställan, dels nio olika förslag till beslut framlagts af Herrar Johansson i Stockholm, Gumælius, Ekman, Dahn, Danielson, Unger, Jonsson i Myre, Sjö och C. M. Huss. Herr Talmannen förklarade att, för åstadkommande af nödig reda och bevarande af full handlingsfrihet vid beslutens fattande, särskilda propositioner först komme att framställas i fråga om dels hvart och ett af de till inrättande föreslagna afdelningskontor af Riksbanken, hvarom yrkanden under öfverläggningen förekommit, eller i Örebro, Kalmar, Karlstad, Hernösand och Sundsvall, och dels öfriga i motionerna föreslagna afdelningskontor samt att, för den händelse Kammaren skulle komma att för sin del besluta inrättande af ett eller flera af dessa afdelningskontor, särskilda propositioner derefter skulle framställas å de, i fråga om vilkoren för dylika kontors inrättande, af olika talare framställda förslag; och gaf Herr Talmannen i enlighet härmed till en början proposition dels på bifall till yrkandet om inrättande af ett afdelningskontor i Örebro och dels på afslag å samma yrkande, dervid den senare af dessa propositioner förklarades vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef begärd och försiggick, sedan, genom särskildt beslut, yrkandet om bifall antagits till ja-proposition, enligt följande upplästa och af Kammaren godkända samt derefter anslagna omröstningsproposition:

Den, som bifaller väckt förslag, att ett afdelningskontor af Riksbanken skall inrättas i staden Örebro, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är, i enlighet med Banko-Utskottets hemställan i Utlåandet N:o 11, berörda förslag af Kammaren afslaget.

Sammanräkningen visade 58 Ja men 120 Nej, hvadan Kammaren alltså afslagit yrkandet om inrättande af ett Riksbankens afdelningskontor i Örebro.

Herr Talmannen framställde härefter propositioner dels på bifall och dels på afslag å yrkandet om inrättande af ett Riksbankens afdelningskontor i Kalmar; och fann Herr Talmannen den senare propositionen vara besvarad med öfvervägande ja. Som votering emellertid

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken. (Forts.)

begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande vote-ringsproposition:

Den, som, i enlighet med Banko-Utskottets hemställan i Utlåtandet N:o 11, afslår väckt förslag om inrättande af ett Riksbankens afdelningskontor i staden Kalmar, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har nämnda förslag af Kammaren bifallits.

Denna votering utföll med 95 Ja och 78 Nej; varande alltså beslut fattadt i enlighet med Ja-propositionens innehåll.

Efter det Herr Talmannen vidare framställt propositioner dels på bifall och dels på afslag å yrkandet om inrättande af ett afdelningskontor i Karlstad samt förklarar den senare propositionen vara med öfvervägande Ja besvarad, begärdes äfven härom votering, hvilken anställdes efter följande voteringsproposition:

Den, som, i enlighet med Banko-Utskottets hemställan i Utlåtandet N:o 11, afslår väckt förslag om inrättande af ett Riksbankens afdelningskontor i staden Karlstad, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har nämnda förslag af Kammaren bifallits.

Efter rösternas sammanräknande befans, att af Kammarens ledamöter 109 röstat Ja och 65 Nej; varande alltså äfven i denna punkt beslut fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionen.

Yrkandena om inrättande af afdelningskontor i Hernösand och Sundsvall blefvo, efter framställda propositioner, afslagna.

Utskottets hemställan i hvad den afsåg öfriga i olika motioner till inrättande föreslagna afdelningskontor blef härefter af Kammaren bifallen.

Sedan sålunda samtliga i fråga om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken väckta förslag blifvit af Kammaren förkastade, förklarades de af flere talare framställda förslag till särskilda villkor och bestämmelser för vissa af de till inrättande föreslagna afdelningskontoren hafva förfallit; hvadan alltså Utskottets hemställan oförändrad bifallits.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets Utlåtanden och Memorial:

N:o 13 a, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående rättighet för Justitierådet Claes Albert Lindhagen till fyllnadspension å allmänna indragningsstaten;

N:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Stora Rörs hamnstyrelse af kronohemmanet Rörsberg på Öland;

N:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverlåtelse till Göteborgs stad af eganderätten till kronans andel i förra Ostindiska kompaniets hus i nämnda stad; och

N:o 59, med förslag till åtskilliga stadganden, som böra införas i det nya reglementet för Riksgäldskontoret.

Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 14, i anledning af återremiss af 3:dje punkten i Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 11 angående ännu oafgjorda delar af tullbevillningen; samt

Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets Utlåtande N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner med förslag dels till särskilda förordningar angående bankaktiebolag och rörande enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar, dels till lagar angående bankbolag med sedelutgifningsrätt m. m.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 6.

Anmäldes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

N:o 35, angående åtgärders vidtagande för afhjelpande af olägenheter vid varors kringförande till försäljning annorlunda än å marknad;

och N:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.